

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**ПСИХО – СОЦИЈАЛНЕ И КРИМИНОЛОШКЕ
КАРАКТЕРИСТИКЕ ИЗВРШИЛАЦА
КРИВИЧНОГ ДЕЛА СИЛОВАЊА**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Зоран Ђирић

Студент

Теодора Илић

M008/21-УП

Ниш, 2023.

САДРЖАЈ

I.	УВОД	1
II.	СЕКСУАЛНИ ДЕЛИКТИ	3
	1. <i>Типологија сексуалних деликата</i>	3
III.	КРИВИЧНО ДЕЛО ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ – СИЛОВАЊЕ	9
	1. <i>Типологија силовања</i>	12
IV.	ПСИХОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА	15
	1. <i>Психолошка и психопатолошка суштина сексуалног насиља</i>	18
	2. <i>Психијатријски аспект силовања</i>	19
	3. <i>Психолошки профил силоватеља</i>	21
	4. <i>Типологија силоватеља</i>	23
V.	КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА	26
	1. <i>Криминолошко профилисање/Криминолошке карактеристике извршилаца кривичног дела силовања</i>	28
VI.	СОЦИОЛОШКИ И КУЛТУРОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА	32
	1. <i>Социолошки аспект</i>	32
	2. <i>Културолошки аспект</i>	35
VII.	МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	37
VIII.	ХИПОТЕЗЕ (<i>општа хипотеза и посебне хипотезе</i>)	38
IX.	ТЕСТИРАЊЕ ХИПОТЕЗА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА (<i>табеларни и графички приказ</i>)	40
X.	ЗАКЉУЧАК	64
XI.	ЛИТЕРАТУРА	68
XII.	САЖЕТАК	72

I. УВОД

Увод у слојевитост бића кривичног дела силовања и његовог круцијалног елемента – извршиоца кривичног дела, мора бити започет низом напомена.

За кривично дело против полне слободе може се рећи да има једну од најваријабилнијих дефиниција у поређењу са осталим кривичним делима. Претходно наведено може се подупрети и чињеницом да се у једном периоду наше историје, нарушавање полне слободе сматрало уништавањем приватне својине.¹ Тематика овог рада усмерена је ка злочину кога многи аутори називају јединственим у смислу потешкоћа које се јављају приликом конструисања универзалног профила могућих извршиоца на основу анализе претходних преступника, као и због бројних психо-социјалних и културолошких фактора за које се сматра да утичу на формирање типа личности која је склона извршењу овакве врсте кривичног дела. Концептуализација самог кривичног дела која је у коорелацији са културом друштва непосредног извршиоца и претходно поменути фактори, онемогућавају једнодимензионално сагледавање овог злочина.

Такође, проблематику изазива и потпуно различита казнена политика многих јурисдикција потпуно развијених цивилизованих земаља. Последица различитог сагледавања ове врсте кривичног дела, у великој мери зависи и од доминантне културе одређеног времена, начина на који су конструисане родне улоге, перцепције сексуалног односа и личних граница. Важно је нагласити да су многе земље, укључујући и Републику Србију, формирале себи својствену казнену политику узимајући у обзир и узрочно-последичну везу које има ово кривично дело по само друштво, односно сагледавајући друштвене последице и друштвену реакцију. Сам правни поредак у бити постоји да би успоставио кохерентан, стабилан и конзистентан систем у коме живи мноштво различитих профила, па се самим тим струја профила може мењати током времена изазивајући различите девијантне друштвене последице и стварајући потпуно нове правне потребе. У складу са тим се и мењају сегменти правног поретка, узимајући у обзир и статистичке податке који су од релевантног значаја када је реч о стварању нових или поштравању постојећих кривичних санкција за девијантне и криминалне радње.

Важна напомена је да се уочавају и дистинкције у третирању кривичног дела против полне слободе која зависе и од правног поретка који је основа за суђење непосредном извршиоцу овог кривичног дела, менталног склопа непосредног извршиоца, могућих мотива за делање, колективне свести и степена прихватљивости чињенице да жртве овог злочина - не морају бити само жене.

---

¹ Ј.Н.Харари, *Кратка Историја човечанства*, Харпер Колинс, 2021

Најбољи приступ оваквој врсти мултидимензионалног феномена је да се због његове напоменуте слојевитости, било која његова обрада и анализа врши употребом различитих приступа. У овом раду су зато коришћени психолошки, психијатријски, криминолошки, социолошки и културолошки приступи. Претходно наведено омогућава обухватније гледиште ове врсте кривичног дела и сржи овог рада – лица које је склоно испољавању својих сексуалних девијација и фантазија, рушењу личних, законских, моралних и душевних граница, испољавању свог деформисаног начина задовољења потребе за контролом, моћи и самовредновања.

Сексуално насиље остаје и даље јако озбиљан друштвени проблем који доноси снажне и уништавајуће последице. Сам изазов великих јурисдикција сваке модерне цивилизоване државе јесте да у бити свој систем одржи што здравијим и стабилнијим и да њихово друштво буде сигурно под њиховом заштитом. Тако да је и сам циљ овог рада, пружити довољно грађе за конструисање адекватнијих мера превенције и уочавање ризика на време.

На крају треба додати кључну и неизоставну напомену, да на кривично дело против полне слободе морамо гледати објективно, односно да улоге извршиоца и жртве морамо сагледавати кроз интеракцију два лица којом се руше законске и друштвене норме, а не кроз њихове родне улоге и биолошки пол.

II. СЕКСУАЛНИ ДЕЛИКТИ

У већини кривичних дела против полне слободе која су некада носила назив кривична дела против достојанства личности и морала у кривичном закону Републике Србије, лежи сама суштина нужности изградње адекватних правних мера – а то је напад на слободу одлучивања појединца када је реч њиховим личним гранцама у сфери полног живота. Судско-медицинско вештачење у овом смислу служи као кључни инструмент на основу којих се могу утврдити медицинске чињенице неопходне за кривичноправну класификацију дела.²

Оно што је такође битно нагласити јесу и три кључне чињенице:

- *Сексуални преступници нису хомогена категорија иако правно гледано представљају учиниоце сексуалних деликата.*
- *Разлика између тих категорија узрокована је психолошким и индивидуалним карактеристикама.*
- *Присуство агресивности – која је и заједнички именитељ оних који су то кривично дело и починили – притом треба имати у виду да је сама агресивност веома хетерогена и комплексна појава.*

1. Типологија сексуалних деликата³

Обљуба над немоћним лицем

Вршење обљубе над женским лицем са којим се не живи у брачној заједници искоришћавањем душевног обољења, привремене душевне поремећености, немоћи или каквог другог стања тог лица услед којег оно није способно за отпор. Душевно оболеле особе нису способне да схвате значај свог делања, па ни да разумно одлучују о свом полном животу. Деликт је извршен када није било заблуде да се ради о здравој особи и када је управо такво стање искоришћено да се обљуба обави. Деликт такође постоји код искоришћавања за обљубу особе са пролазним душевним поремећајем услед неког обољења или повреде, као на пример хистеричног и епилептичног помућења свести, несмртног тровања барбитуратима, тешког пијаног стања и другог. Поједина немоћна

² З. Тирић, *Судска медицина за студенте права*, Нота, Књажевац, 1988, стр. 98

³ Чл.178. Кривичног закона против полне слободе, *Службени гласник РС*. (Број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

женска лица нису у стању да пруже отпор и могу бити искоришћена за обљубу, као на пример парализоване и болестима исцрпљене особе.

У Кривичном законнику Републике Србије, сегмент кривична дела против полне слободе - **члан 179**. истиче:

(1) Ко над другим изврши обљубу или са њом изједначен чин искористивши душевно обољење, заостали душевни развој, другу душевну поремећеност, немоћ или какво друго стање тог лица услед којег оно није способно за отпор, казниће се затвором од пет до дванаест година.

(2) Ако је услед дела из става 1. овог члана наступила тешка телесна повреда немоћног лица или ако је дело извршено од стране више лица или на нарочито свиреп или нарочито понижавајући начин или је учињено према малолетнику или је дело имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

(3) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила смрт лица према којем је дело извршено или ако је дело учињено према детету, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година или доживотним затвором.

Обљуба или противприродни блуд са малолетним лицем (Обљуба са дететом)

Дело се састоји у вршењу обљубе или противприродног блуда са малолетним лицем које није навршило четрнаест година. Женска и мушка деца су телесно неразвијена и нису психички зрела, нити свесна својих поступака да могу слободно одлучивати о свом полном животу. У пракси се могу појавити и случајеви добровољног пристајања женске особе на обљубу, што не умањује кривицу деликвента који није могао бити у заблуди о старости женске особе са којом полно општи. Код овог кривичног дела објект може бити женско и мушко малолетно лице. Извршилац обљубе код женских је мушка, а код мушких малолетних лица, женска особа.

У Кривичном законнику Републике Србије, сегмент кривична дела против полне слободе – **члан 180**. истиче:

(1) Ко изврши обљубу или са њом изједначен чин са дететом, казниће се затвором од пет до дванаест година.

(2) Ако је услед дела из става 1. овог члана наступила тешка телесна повреда детета према којем је дело извршено или је дело извршено од стране више лица или је дело имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

(3) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила смрт детета, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година или доживотним затвором.

(4) Неће се казнити за дело из става 1. овог члана учинилац, ако између њега и детета не постоји значајнија разлика у њиховој душевној и телесној зрелости.

Блудне радње⁴

Блудне радње се састоје у разним поступцима који се предузимају ради задовољења похоте и полног нагона преко тела друге особе, не укључујући обљубу и противприродни блуд. Овакви поступци су према постојећим моралним схватањима, неморални, непристојни и бестидни. Такве радње су на пример, завлачење руке под сукњу, додиривање и пипање полних органа, задњице и дојки рукама, полним удом, језиком, затим онанисање на полним органима друге особе, разголићавање других и многе друге. Блудне радње се најчешће врше над одраслим женским и малолетним женским и мушким особама. Поступци код блудних радњи обично не остављају никакве трагове на објекту кривичног дела.

Противприродни блуд⁵

Деликт који се састоји у принудној педерастичкој или педикацији применом физичке силе или претњом да ће се напасти на живот или тело. Тежи облици дела постоје ако је наступила тешка телесна повреда или смрт принуђеног лица, када је учествовало више особа, или је деликт извршен свирепом и на понижавајући начин.

Остали *сексуални деликти* који спадају у категорију кривична дела против полне слободе и који су наведени у Кривичном законнику Републике Србије су:

Члан 181. - Обљуба злоупотребом положаја

(1) Ко злоупотребом свог положаја наведе на обљубу или са њом изједначен чин лице које се према њему налази у односу какве подређености или зависности, казниће се затвором од три месеца до три године.

(2) Наставник, васпитач, старалац, усвојилац, родитељ, очух, маћеха или друго лице које злоупотребом свог положаја или овлашћења изврши обљубу или са њом изједначен чин са малолетником који му је поверен ради учења, васпитавања, старања или неге, казниће се затвором од једне до десет година.

---

⁴ З. Ћирић, *Судска медицина за студенте права*, Нота, Књажевац, 1988, стр. 100

⁵ З. Ћирић, *Судска медицина за студенте права*, Нота, Књажевац, 1988, стр. 100

(3) Ако је дело из става 2. овог члана учињено према детету, учинилац ће се казнити затвором од пет до дванаест година.

(4) Ако је дело из ст. 1. до 3. овог члана имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити за дело из става 1. затвором од шест месеци до пет година, за дело из става 2. затвором од две до дванаест година, а за дело из става 3. затвором од пет до петнаест година.

(5) Ако је услед дела из става 3. овог члана наступила смрт детета, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година или доживотним затвором.

Члан 182. – Недозвољене полне радње

(1) Ко под условима из чл. 178. ст. 1. и 2, 179. став 1. и 181. ст. 1. и 2. овог законика изврши неку другу полну радњу, казниће се новчаном казном или затвором до три године.

(2) Ко под условима из члана 180. став 1. и члана 181. став 3. овог законика изврши неку другу полну радњу, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(3) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила тешка телесна повреда лица према којем је дело извршено или ако је дело извршено од стране више лица или на нарочито свиреп или нарочито понижавајући начин, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

(4) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила смрт лица према којем је дело извршено, учинилац ће се казнити затвором најмање пет година.

Члан 182а. – Полно узнемиравање

(1) Ко полно узнемирава друго лице, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено према малолетном лицу, учинилац ће се казнити затвором од три месеца до три године.

(3) Полно узнемиравање јесте свако вербално, невербално или физичко понашање које има за циљ или представља повреду достојанства лица у сфери полног живота, а које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење.

(4) Гоњење за дело из става 1. овог члана предузима се по предлогу.

Члан 183. – Подвођење и омогућавање вршења полног односа

(1) Ко подведе малолетно лице ради вршења обљубе, са њом изједначеног чина или друге полне радње, казниће се затвором од једне до осам година и новчаном казном.

(2) Ко омогућава вршење обљубе, са њом изједначеног чина или друге полне радње са малолетним лицем, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

Члан 184. – Посредовање у вршењу проституције

(1) Ко наводи или подстиче другог на проституцију или учествује у предаји неког лица другоме ради вршења проституције или ко путем средстава јавног информисања и других сличних средстава пропагира или рекламира проституцију, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана извршено према малолетном лицу, учинилац ће се казнити затвором од једне до десет година и новчаном казном.

Члан 185. – Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетних лица за порнографију

(1) Ко малолетнику прода, прикаже или јавним излагањем или на други начин учини доступним текстове, слике, аудио-визуелне или друге предмете порнографске садржине или му прикаже порнографску представу, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

(2) Ко искористи малолетника за производњу слика, аудио-визуелних или других предмета порнографске садржине или за порнографску представу, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(3) Ако је дело из ст. 1. и 2. овог члана извршено према детету, учинилац ће се казнити за дело из става 1. затвором од шест месеци до три године, а за дело из става 2. затвором од једне до осам година.

(4) Ко прибавља за себе или другог, поседује, продаје, приказује, јавно излаже или електронски или на други начин чини доступним слике, аудио-визуелне или друге предмете

порнографске садржине настале искоришћавањем малолетног лица, казниће се затвором од три месеца до три године.

(5) Ко помоћу средстава информационих технологија свесно приступи сликама, аудио-визуелним или другим предметима порнографске садржине насталим искоришћавањем малолетног лица, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

(6) Предметима порнографске садржине насталим искоришћавањем малолетног лица (дечија порнографија) сматра се сваки материјал који визуелно приказује малолетно лице које се бави стварним или симулираним сексуално експлицитним понашањем, као и свако приказивање полних органа детета у сексуалне сврхе.

(7) Предмети из ст. 1. до 4. овог члана одузеће се.

Члан 185а. – Навођење детета на присуство полним радњама

(1) Ко наведе дете да присуствује силовању, обљуби или са њом изједначеним чином или другој полној радњи, казниће се затвором од једне до осам година.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено употребом силе или претње, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

Члан 185б. - Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу

(1) Ко у намери извршења кривичног дела из чл. 178. став 4, 179. став 3, 180. ст. 1. и 2, 181. ст. 2. и 3, 182. став 1, 183. став 2, 184. став 3, 185. став 2. и 185а овог законика, користећи рачунарску мрежу или комуникацију другим техничким средствима договори са малолетником састанак и појави се на договореном месту ради састанка, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

(2) Ко дело из става 1. овог члана изврши према детету, казниће се затвором од једне до осам година.

На послетку, иако је требало да заузима прво место у набрајању типологије сексуалних деликата које постоје у нашем закону, треба навести и кривично дело против полне слободе које се сматра најпознатијим и најучесталијим кривичним делом из ове области – силовање.

Целокупан теоријски и емпиријски циљ овог рада предодређен је управо за слојевиту анализу ове врсте кривичног дела.

III. КРИВИЧНО ДЕЛО ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ – СИЛОВАЊЕ

Као што сам напоменула у уводном делу овог рада, веома је тешко дати конкретну дефиницију овог кривичног дела јер је подложна модификацијама у зависности од социјалне перспективе и перспективе правног поретка једне државе као и колективне свести друштва чији је саставни део и сам непосредни извршилац. Варијабилност концепта силовања је веома приметна што се пласирало и у различитом третирању овог злочина у посве различитим јурисдикцијама. Првенствено јер су се њени елементи као и саме кривичне санкције које је прате, мењале и кроз историјску и кроз културну призму. Оно што је остало непромењено јесте чињеница да је сексуално насиље један од најбруталнијих облика насиља који као своју статистичку већину таргетира жене и врло често остаје некажњено због неадекватне и научно нетачне законске дефиниције овог кривичног дела.

По неким ауторима, у већини земаља, укључујући и Републику Србију, проблематика се јавља одмах на почетку конципирања дефиниције јер се ставља нагласак на употребу силе, а не на изостанак пристанка, за шта се залаже и Европски суд за људска права, у складу са Истанбулском конвенцијом. Србија је Истанбулску конвенцију ратификовала 2013. године, али и даље није приступила изменама дефиниције овог злочина – одређујући силовање као “ чин употребом силе или претњом да ће непосредно напасти на живот или тело” жртве.⁶

Критике, предлози измена или неслагања у погледу саме дефиниције и кривичних санкција у дискусији о овој врсти кривичног дела су бројне.

У Кривичном законнику Републике Србије члан 178. - **Силовање**⁷

(1) Ко принуди другог на обљубу или са њом изједначен чин употребом силе или претњом да ће непосредно напасти на живот или тело тог или њему блиског лица, казниће се затвором од пет до дванаест година.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено претњом да ће се за то или њему блиско лице открити нешто што би шкодило његовој части или угледу или претњом другим тешким злом, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

(3) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила тешка телесна повреда лица према којем је дело извршено или ако је дело извршено од стране више лица или на

⁶ М. Стевановић, *Дефиниција силовања у закону без научне потпоре*, Дневни лист Данас, 2021 Преузето: 11.08.2023. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/vladavina-prava/definicija-silovanja-u-zakonu-bez-naucne-potpore/>

⁷ Чл.178. Кривичног закона против полне слободе, *Службени гласник РС*. (Број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

нарочито свиреп или нарочито понижавајући начин или према малолетнику или је дело имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

(4) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила смрт лица према којем је дело извршено или је дело учињено према детету, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година или доживотним затвором.

Дотаћи ћемо се неких дефиниција и одређења које су кључне приликом обраде и анализе профила непосредних извршиоца овог кривичног дела.

- Објекат ове врсте кривичног дела је женска особа старости изнад 14 година са којом извршилац не живи у брачној заједници. Непосредни извршилац је мушка особа. Радња кривичног дела се састоји у принуди на обљубу применом силе или претње. Сила треба да буде таква да сломи отпор. Подразумева примену физичке снаге деликвента, а може подразумевати и употребу омамљујућих средстава или хипнозе у циљу да се женска особа онеспособи за отпор. Претња треба да буде непосредна да ће напасти на тело и живот силоване или њој неке блиске особе. Пружени отпор треба да буде озбиљан и сталан. Кривично дело је свршено почетком продирања уда у усмину, а до почетка увлачења постоји покушај.⁸
- Силовање је злочин присиљавања особе на сексуални акт са тешким физичким и емоционалним последицама. Представља вагиналну, оралну или аналну пентерацију сексуалне природе на телу другог лица без њеног, односно његовог пристанка, коришћењем било ког дела тела, односно предмета.
- Силовање се дефинише као сексуални однос, или други облик сексуалне пентерације, који починилац врши над жртвом без њеног пристанка.
- Варијабилност ове дефиниције и важан пропуст приликом конципирања овог злочина, доказана је и чињеницом да је до 2012. године, ФБИ или Федерални истражни биро сматрао силовањем – злочин који могу починити искључиво мушкарци над женама.⁹
- У једном периоду историје, кривично дело против полне слободе – силовање, није сматрано злочином који има сексуалну конотацију.

⁸ З. Ђирић, *Судска медицина за студенте права*, Нота, Књажевац, 1988, стр.98

⁹ D. Lind, *The FBI finally changed it's narrow, outdated definition of rape*, 2014, Preuzeto:11.09.2023.
<https://www.vox.com/2014/11/14/7214149/the-fbis-finally-collecting-modern-rape-stats>

- Силовање је незаконита сексуална активност/сексуални однос који се дешава уз употребу силе или претње противно вољи особе која учествује у поменутој сексуалној активности/сексуалном односу или са особом која је малолетна.
- Силовање је озбиљан криминални чин и облик сексуалног насиља, дефинисан законима различитих земаља.
- Правна дефиниција силовања – која упућује на својствен начин на који се правни систем бави овим кривичном делом и разликује се од система до система за благим разликама у детаљима.
- Сексуални однос без пристанка – силовање се често дефинише као сексуални однос/сексуална активност без пристанка жртве. Пристанак мора да буде врло јасан, свестан и добровољан.
- Физичка присила – као неизоставан елемент већине дефиниција, попут претњи, насиља и употребе силе како би се жртва приморала на сексуални однос.
- Неспособност давања пристанка – као разлози могу бити несвестица, интоксикација или друге сличне околности које онемогућавају давање пристанка.
- Сексуални однос са малолетницима – који се често у многим земљама означава силовањем, чак и у случајевима да су малолетна лица дала пристанак јер малолетна лица не могу доносити правно ваљане одлуке када је реч о њиховом сексуалном односу.
- До 2002. године у Републици Србији кривични законик није садржао одредбу која је силовање у браку третирао као засебно кривично дело. Брачни партнери су били изузети дефиниције силовања, што се променило усвајањем измена закона од 2002. године.¹⁰

Упркос извесним одступањима која могу постојати када се упоређују различите јурисдикције, што онемогућава сагледавање силовања као злочина о коме се може говорити из једне перспективе, треба нагласити да је основна сврха кривичних санкција која стоје иза ове врсте кривичног дела без обзира на правни систем – заштита жртава и кажњавање починитеља.

---

¹⁰ Измене и допуне Кривичног Законика РС и заштита од насиља у породици - Кривични закон против полне слободе, *Службени гласник РС*. (Број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

1. Типологија силовања

Почевши од иницијатора ове врсте кривичног дела и криминалне радње, напоменуте чињенице да се на злочин силовања не може гледати искључиво из једне перспективе, можемо установити да се варијабилност не јавља само код дефиниције овог кривичног дела, конципирања профила извршиоца, третирања овог кривичног дела у зависности од јурисдикција, већ и код форми силовања. Тако да можемо нагласити и навести типологије неколицине аутора и њихових резултата до којих су дошли обрадом и анализом овог гнусног злочина.

I. Грот (*Groth*) и његова типологија силовања¹¹

- Силовање које подразумева одређени степен агресије (*Anger rape*) – овде је циљ силоватеља да понизе, обезвреде и повреде своју жртву. Овај тип силовања укључује употребу физичке силе која је знатно снажнијег интензитета него што је потребно у циљу савладавања своје жртве и испуњавања сексуалне потребе коју су имали.
- Силовање им служи као средство за задовољавање потребе за моћи и контролом (*Power rape*) – силовање служи починиоцима као средство помоћу кога компензују дубоко потиснути осећај невредновања себе, неприпадања и помоћу силовања они хране своју потребу за контролом, доминацијом и ауторитетом коју нису успели да остваре ни на једном пољу живота, у већини случајева. Они заиста имају уверење да њихове жртве уживају у том чину, чак се у одређеним случајевима дешава да позову своју жртву на састанак након учињеног злочина.
- Садистичко силовање (*Sadistic rape*) – код овог типа силовања се гламуризује насиље и агресија. Силоватељи који извршавају овакав тип силовања, готово увек имају тенденцију да вежу своје сексуалне асоцијације са насиљем, наношењем бола, бесом и моћи. Такође имају тенденцију да повежу насиље и агресију са сексом уз употребу силе. Субјекат осећа задовољство и узбуђење у мучењу жртве, њеној/његовој патњи, стресу и беспомоћи. На целокупан догађај гледа као на еротично искуство. У већини случајева овакве врсте силовања, жртве не преживе напад.

---

¹¹ С. Smrithi, R. Devdas, K.A. Chacko, *The Emotional and Psychological Aspects of Rape*, Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences, 2014 p. 9001-9002

II. Модли Д. (*Modly D.*) и његова типологија силовања

- *Садистичко силовање* – покушај постизања задовољства не из сексуалног чина већ из телесног мучења и окрутног повређивања тела жртве.
- *Силовање у бесу* – сексуални напад који је обележен високим степеном бруталности и јавља се као средство изражавања беса, мржње, неадекватности и пројекције сопствених фрустрација, неуспеха и страхова у животу.
- *Силовање доминације* – ситуација у којој је основни мотив нападача доминација супериорности и моћи над жртвом услед сопственог неуспеха у социјалним и сексуалним комуникацијама, показивањем жени где је њено место.
- *Завођење које прераста у силовање* – напад који израста из прихватљиве сексуалне ситуације у којој жртва одлучује или је одлучила да ће се претходно зауставити, односно да не жели наставити са сексуалним чином. У овим случајевима физичка сила се ретко примењује јер починиоц не жели да повреди жртву, већ да задовољи своје потребе.
- *Етничко силовање* – сматра се најгорим обликом људске изопачености. Ова силовања наспрам других, највише уништавају индивидуалност жене, њену љубавну способност и доживотно трауматизују.

III. Остала типологија^{12 13 14} укључује:

- **Силовање иницирано од стране особе која је отишла са жртвом на састанак (*Date rape*)** – овај тип иако је учесталији на подручју Сједињених Америчких Држава, веома га је важно напоменути. Често укључује и присуство дроге – где силоватељ најчешће намерно дрогира жртву у циљу онеспособљавања, чиме жртва постаје неспособна за давање пристанка и доношења било какве свесне одлуке у погледу сексуалног чина који починиоц иницира. Најчешће се ради о људима који се познају, углавном је почетак намаљивања базиран у социјалним ситуацијама, често се ради о људима који су први пут изашли на састанак, људима који су имали у прошлости секс уз обострани пристанак или о људима који су пријатељи.

¹² D. Simmons, *Chapter 3: Sex Offender Typologies*, Preuzeto: 15.08.2023. <https://smart.ojp.gov/somapi/chapter-3-sex-offender-typologies>

¹³ Д. Маринковић, *Криминалистички релевантне класификације силовања*, Београд (2011-2014) стр. 55-56

¹⁴ *Types of rape*, https://en.wikipedia.org/wiki/Types_of_rape, Preuzeto: 01.09.2023.

- **Силовање извршено од стране више починиоца над једном жртвом (*Gang rape*)** – најчешће укључује три извршиоца. Примећује се знатан пораст овакве врсте силовања у многим крајевима широм света. Типична је претходна конзумација алкохола и дроге код извршиоца. У већини случајева се дешава ноћу.
- **Силовање супружника (*Marital rape*)** – силовање мушког или женског супружника без пристанка другог учесника. Сматра се и сексуалним и породичним насиљем. Историјски гледано, најчешће жене нису сматрале овакву врсту присилног сексуалног односа - силовањем.
- **Силовање деце (*Rape of children*)** – форма сексуалног насиља над децом. Третира се различито у зависности од починиоца.
- **Сексуални однос са малолетним лицем (*Statutory rape*)** – не толико присутан на нашим подручјима, има претежно доминацију на подручју Сједињених Америчких Држава. Ова мера је предузета у циљу заштите малолетних лица, без обзира на то да ли он или она дају пристанак у конкретној сексуалној активности. Сматра се у одређеним националним и регионалним владама да људи испод одређене доби нису у стању да дају пристанак. Врло ретко се може наћи као тип силовања који је кривично гоњен на подручјима ван САД-а.
- **Силовање током боравка у затвору (*Prison rape*)** – које је такође веома специфична форма силовања, претежно се овакви случајеви јављају у САД-у. Најчешћи починиоци су истог пола као и жртва која трпи њихов напад. Првенствено јер се статистички сматра да је велико преовладавање психички болесних индивидуа који се налазе управо у затвору, уместо у менталној установи.
- **Серијско силовање (*Serial rape*)** – које подразумева да починиоц током дугог временског периода силује више од једне жртве. Најчешће силоватељ није познат жртви. Силоватељи оваквог типа злочина, имају специфичну стратегију и образац на основу ког проналазе своју жртву и потом извршавају свој напад. Овакве врсте силоватеља показују виши степен криминалне сатисфакције и најчешће их карактерише одсуство бруталности приликом извршења злочина.
- **Силовање из освете (*Payback rape*)** – такође једна од веома специфичних форми силовања која се најчешће јавља на подручју острва базирних у Пацифику (*Pacific Islands*). Најчешће се ради о силовању жене од стране више мушкараца као начин освете због нечега што су урадили чланови њене породице, попут оца или брата. Циљ овакве врсте силовања је понижавање и срамоћење оца или брата као казна за лоше понашање које је указано раније према самим починиоцима.

- **Ратно силовање** (*War rape*) – овакву врсту силовања најчешће извршавају војници, понекада официри или цивили током наоружаног конфликта или рата, или пак током војне окупације. Такође ова врста силовања покрива и ситуације у којима су жене и девојчице приморане да се баве проституцијом од стране окупационе силе. Користећи ову врсту силовања, починиоци желе да понизе противника и да умање њихов морал. Интернационални криминални трибунал за Руанду, створен од стране Уједињених Нација, 1988. Године, доноси одлуку да се силовање под интернационалним правом сматра злочином геноцида.
- **Силовање које укључује обману** (*Rape by deception*) – односи се на силовање када починиоц стекне жртвино поверење кроз обману и превару. На пример у једном случају који је забележен – субјекат је претварајући се да ради у служби владе који имају има јако битан положај, искористио свој статус да притисне жртву на сексуалну активност која му је била циљ.
- **Корективно силовање** (*Corrective rape*) – такође једна од веома специфичних и веома бруталних форми силовања, која подразумева напад на хомосексуалне припаднике као казна за нарушавање родних улога. Заправо подразумева облик мржње усмерен ка ЛГБТ популацији.
- **Силовање које је извршено злоупотребом положаја** (*Custodial rape*) – подразумева да је субјекат особа запослена у државној служби на супервизорској или притворској позицији. Најчешће то могу бити полицијски службеници, затворско или болничко особље.

IV. ПСИХОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА

Када у глобалу говоримо о кривичном делу, неопходан елемент који је и покретач читавог нарушавања личних, моралних и сигурносних граница, јесте заправо човек. Као главна основа првенствено код конструисања адекватних правних мера и мера безбедности у циљу сузбијања масовности одређене врсте кривичног дела и правилног санкционисања претходних починитеља, стоји сам психолошки аспект, односно сагледавање човека најпре као појединца и покушај разумевања узрока његовог девијантног делања. Самим тим психолошки аспект сагледавања починитеља постаје саставни део готово сваке анализе широког спектра различитих кривичних дела. У овом случају наша пажња је усмерена на кривично дело против полне слободе, односно ка силовању.

Примарни циљ укључивања психолошког аспекта у анализу слојевитог кривичног дела какво је силовање – јесте разумевање узрока и пружање адекватне потпоре за изградњу заиста, у неку руку успешних мера превенције – изградњом приближног профила могућих починиоца. Психолошки приступ зато ставља нагласак на анализу мотивација, карактеристика и психолошких фактора који доприносе извршењу акта силовања.

Важно је напоменути истраживање групе аутора из Индије, које је као резултат дало занимљиву студију и чланак на тему социо-културног и психолошког аспекта силовања – из перспективе младих мушкараца између 18 и 25 година.¹⁵

Резултати су довели до следећих закључака:

Већина силоватеља пати од разочарења која су дошла из дубоких сексуалних фрустрација и немогућности њиховог задовољења, слабе емоционалне контроле и врло дисфункционалних сексуалних атракција. Током истраживања један од учесника је изјавио следеће: “ Када си приморан да се стриктно држиш подаље од идеје физичког задовољства и није ти дозвољено да истражујеш, понекад се осећаш као да ћеш да експлодираш ”. Такође, указују и на чињеницу да сексуални агресори имају у потпуности неприхватљиве и лоше методе за задовољавање својих интимних потреба које су девијантне у односу на оно што се сматра нормалним навикама сексуалног задовољења и пре свега здравим навикама.¹⁶

Вратимо се на теоријску разину објашњења психолошког аспекта силовања, али пре тога би требало навести и Кинса¹⁷, који се најчешће појављивао као аутор који је силовање објашњавао са биолошке перспективе, и који је утемељио путању да је узрок овог кривичног дела сакривен у еволуцији човека односно у еволуцији “ потребе за парењем ”. Биолошка перспектива силовања, истиче да постоји блиска веза неуролошких центара за агресију и сексуалну активност – па самим тим доноси закључак да је сексуално насиље, као што сам горе и напоменула, резултат учења у току еволуције односно потребе за парењем. Наспрам њега други аутори, сагледавајући ово кривично дело такође са биолошке перспективе, тврде да постоји природна склоност мушкараца ка агресији – само што се млади мушкарци уче потискивању и стабилизовању ове врсте осећања у складу са друштвеним нормама које то и налажу.

---

¹⁵ JK. Reshma, P. Pillai, *Socio-cultural and psychological aspects of rape: Perspectives of young men from Kerala, India, 2022*

¹⁶ JK. Reshma, P. Pillai, *Socio-cultural and psychological aspects of rape: Perspectives of young men from Kerala, India, 2022*

¹⁷ В. Гојковић, Д. Коларевић, Психолошки профил учинилаца кривичног дела силовања, Београд, 2005 стр. 150

Бавећи се даље питањима психолошке основе овог кривичног дела, треба обратити пажњу и на Грота¹⁸, који истиче да је силовање резултат задовољења потребе починиоца за осећајем моћи и контроле, тачније га назива псеудосексуалним актом, јер се сексуални чин користи за остварење несексуалних циљева. Кроз задовољење осећаја моћи, преступници заправо имају тенденцију да валидирају своју мушкост, покажу доминацију и да разреше себе било ког вида сумње – “ Да ли сам ја довољно мужеван? ”. Поред агресора који су мотивисани необичном и неописивом жељом за моћи, остварајући је кроз овај бескруполозан чин, постоје и гневни силоватељи који свој бес, мржњу и презир исказују над женама уз примену интензивне силе – углавном због садистичке жеље и узбуђења због патње жртве. Грот је чак спровео и истраживање и дошао до закључка да је две трећине силоватеља било инспирисано и мотивисано жељом за моћи, док је свега 6% било садистичких силоватеља.

Психолошки аспекти који се могу довести у везу са овом врстом кривичног дела су:

- *Моћ и контрола* – као што је и напоменуто, ово је један од најчесталијих мотива за извршење ове врсте кривичног дела. Кроз силовање извршиоци испуњавају потребу да се осете надомоћно и доминантно у односу на жртву.
- *Одуство/Недостатак емпатије* – првенствено сам чин силовања указује да починитељ није у стању да разуме и да се саосећа са патњом коју наноси жртви.
- *Мотив* – мултифакторијалана и комплексна основа за претпоставку могућих починиоца.
- *Присуство психијатријских фактора* – дијагноза одређене врсте антисоцијалног или параноидног психопатијског психијатријског поремећаја.
- *Трауме* – које су најчешће везане за детињство непосредног извршиоца, могу укључивати и сексуално злостављање.
- *Сексуалне фантазије* – које врло често могу бити индикатор да је појединац спреман да своје девијантне сексуалне мисли и оствари.
- *Друштвени и културни утицај* – који је од веома важног значаја јер може утицати на формирање става и мотивације починиоца, укључујући и саму перцепцију мушке силе и женског положаја.

---

¹⁸ В. Гојковић, Д. Коларевић, *Психолошки профил учинилаца кривичног дела силовања*, Београд, 2005 стр. 152

1. Психолошка и психопатолошка суштина сексуалног насиља¹⁹

Најопштије речено, емпиријски подаци истраживања која су спровођена од стране велике групе научника и аутора, потврдили су претпоставку да нема значајне повезаности између сексуалних деликата и одређених дијагностичких категорија. Првенствено јер су генерално говорећи сексуални преступници, попут силоватеља, хетерогена група личности са потпуно различитим обрасцима функционисања, различитим особинама и мотивацијама. Неки сексуални преступници заиста испољавају неуротичан образац понашања, али статистички гледано већина сексуалних преступника која се налази у затвору или у центрима за рехабилитацију не може бити означена као неуротична.

Једна лонгитудална студија која је спроведена у Њујуроку 1961. године, базирала се на анализи профила сексуалних преступника на основу узорка од 170 лица и открила битне значајности и карактеристике када је реч о силоватељима. Ова студија је показала да су индивидуе које су одговарале за силовање испољиле више агресивних и импулсивних тенденција од осталих сексуалних деликвената. Поред ових карактеристика, утврђено је код многих и неразрешена сексуална осећања према мајци која се понашала веома непријатељски према њима, одбацујуће или чак у неким ситуацијама је била склона сексуалној седукцији. У овом случају сматра се да се сексуални напади јављају у условима слабљења кортикалне инхибиције – на пример у ситуацијама где је лице под дејством алкохола или у комбинацији са сексуалном фрустрацијом/искушењем.

Још једна од важних студија била је и Филадельфијска студија спроведена 1971. године на основу узорка од 646 силоватеља. Закључци до којих су дошли су били: овај тип преступника има нормалан део личности који је одговоран за сексуално функционисање и разликују се од неделиквентног, статистички просечног мушкарца једино у значајно повишеној тенденцији ка веома импулсивном и насилничком понашању, као и веома отвореном испољавању беса. Најзначајнији резултат који је истицан током ове студије јесте планирана силовања знатно чешћа од спонтаних.

---

¹⁹ Л. Крон, *Сексуално насиље – психолошка студија*, Београд, 1992, стр. 24

2. Психијатријски аспект силовања

У прилог већ поменутој тврдњи да употреба широког спектра приступа доводи до целовитије слике о могућим узроцима и мотивима ове врсте кривичног дела, иде и суштински ментални склоп лица који се најбоље може разматрати и кроз угао психијатрије. Зато је нужно у дискусију о кривичном делу силовања, укључити и психијатријски приступ јер нам управо он омогућава да у обзир узмемо и индикаторе попут менталног стања извршиоца, девијација које се могу јавити, утицај многобројних фактора на урачунљивост, одређене аспекте личности извршиоца и сл.

Коришћење психолошког и психијатријског приступа у дубљој аналитици ове проблематике и самог извршиоца ове врсте кривичног дела, омогућава двоструку базу – помоћ ка адекватнијем третману за жртве овог злочина као и усмеренију и примеренију рехабилитацију за извршиоце.

Варијабилност је присутна и подручју психијатрије, али се могу јавити одређени фактори и поремећаји који су повезани са особама које су склоне извршавању овог злочина – и они могу служити као индикатори да се на одређена лица гледа као на лица која имају веће шансе да изврше овај злочин од осталих. Неопходна је наравно у разматрању овог аспекта и професионална процена од стране стручњака за ментално здравље – јер би раније препознавање могло допринети спречавању потенцијалних напада и заштити жртава.

Сагледавање силовања из угла психијатрије може упутити на сагледавање фактора агресивности за које се сматра да произлазе из личне прошлости и актуелне клиничке слике. Индикатори могу бити понављана насилност, слабости у примарној и секундарној породици, лоши узорци, незапосленост, узимање психоактивних супстанци. Клинички лице са менталном болешћу, у погледу ове теме, има губитак контроле у понашању, угроженост, импулсивност, отпор према третману и помоћи средине. Силовање је сексуално насиље и злочин уз примену телесне снаге. Насилник жртву скрнави емоционално, конативно и когнитивно. Сама комплексност феномена нормалне сексуалности и сексуалне психопатиологије и њихових релација са друштвеним и законским нормама, доводи до тога да форензичка психијатрија још увек не може да понуди свеобухватни и опште прихваћен, универзални концепт сексуалне девијације – па се и на подручју форензичке психијатрије то може мењати у зависности од одређених дефиниција кривичног дела силовања, односно законских норми које важе у одређеном правном систему.^{20 21}

---

²⁰ М. Горета, Н. Пеко-Човић, Н.Бузина, Ж. Мајданчић, *Актуелна питања форензичко-психијатријског...* Хрватски љетопис за казнено право и праксу, Загреб, 2004, стр. 201-2016

Иако је такође битно истаћи чињеницу да у бити не мора сваки силоватељ имати неку врсту менталног поремећаја, неопходно је и додати да силовање готово увек представља резултат интеракције социјалних, психолошких и околних фактора – а ретко када је резултат само једносмерног извора.

Индикатори на које треба обратити пажњу су:

- *Сексуални поремећаји* – попут педофилије, парафилије (необичне сексуалне преференције и/или фантазије) или сексуалне дисфункције. Као и поремећај сексуалног нагона и хиперсексуалност који повећавају ризик од сексуалног насиља.
- *Антисоцијални поремећај личности* – што се углавном карактерише недостатком емпатије, непоштовањем норми и правила друштва, недостатком осећаја кривице или кајања и неспособношћу за исправно разумевање туђих права.
- *Нарциситички поремећај личности* – који се карактерише грандиозношћу, потребом за дивљењем и недостатком емпатије према другима.
- *Поремећај контроле импулса* – који може довести до агресивног понашања, укључујући и само сексуално насиље.
- *Злоупотреба супстанци* – злоупотреба алкохола и/или дроге који могу довести до импулсивност и насилничког понашања, укључујући и силовање.
- *Историја насилног понашања* – укључујући сексуално насиље јер се тако повећава ризик да ће поновити исто такво кривично дело.

---

²¹ М. Новаковић, М. Кулић, В. Деспотовић, Ј. Марић-Бурмазевећ, С. Меденица, Д. Јовановић, *Утицај породичних и психопатолошких чинилаца на силовање*, Биомедицинска истраживања, 2014 стр. 1-9

3. Психолошки профил силоватеља

На основу доступне литературе и установљеног широког спектра посве различитих мишљења када је реч о тематици кривичног дела силовања и профила самих извршиоца, можемо у крајњој инстанци издвојити неке од кључних индикатора када је реч о психолошком профилу силоватеља, али је непоходно изнова нагласити да се и они морају узети са резервом, јер се на основу њих не могу идентификовати сви починиоци – због немогућности стварања универзалног оквира. Статистички гледано у досадашњем броју забележених случајева силовања, већина агресора је била мушког пола. Такође, чест случај је био да су агресори познавали жртву од раније – или су били у емотивном односу раније или је жртва била члан породице извршиоца.

- *Не морају имати чудне особине* – ову тврдњу можемо објаснити тиме да се већина силоватеља заправо уклапа у оквир “нормалног” свакодневног живота. Већина силоватеља је била запослена, ожењена и окружена пријатељима. Починитељ не мора показивати било коју врсту антисоцијалног понашања и не мора бити отуђен од света, већ може активно и у складу са конвенционалним нормама живети нормалан живот.
- *Снага, а не секс* – када починитељи крше моралне, личне и сигурносне границе жртве, њихов циљ готово никада није само секс. Многбројни фактори, као што је већ и напоменуто, могу имати утицај на то коју своју потребу теже да задовоље кроз овај чин.
- *Жртва коју таргетирају, слабија је од њих* – опште правило међу починиоцима је да напад врше над жртвом која је по њима физички слабија од њих, чиме стичу предност и пре извршења овог кривичног дела. Код њих се јавља жеља да жртву виде понижено и испод себе.
- *Осећај инфериорности и фрустрације* – висок интензитет осећаја инфериорности и фрустрације може довести до експлозије. Врло често узрочници могу бити повезани са начином на који су починитељи одрасли, колико осећају да су њихова мишљења била уважена, желећи да овим чином докажу себи да се они ипак нешто питају.
- *Емпатија* – као што је већ напоменуто код уводног дела психолошког аспекта силовања, одсуство емпатије и саосећања током чињења овог кривичног дела је неизоставни детаљ.

- *Не предвиђају последице* – већина силоватеља не размишља о последицама почињеног дела у случају истраживања дела од стране полиције и шта би се догодило уколико би дошло до њиховог откривања као починиоца овог кривичног дела. Карактериште их дефицит свесности властитих поступака.
- *Могуће постојање историје злостављања* – што је слично са родно условљеним насиљем, где многи људи који чине тренутно сексуалне злочине су злостављани или као деца или су били сведоци злостављања других значајних чланова породице. Одрастајући на тај начин они могу попримити такве облике понашања као нормалан и уобичајен начин поступања.
- *Сматрају да имају право на агресију* – већина силоватеља који почине прекршаје сматрају да имају право приступити жртви, понекад из сасвим културолошких разлога; сексуални напади чешћи су код људи и у регијама где постоји специфична перспектива у погледу супериорности мушкараца над женама, сматрајући у већини времена да су њихове потребе изнад других.
- *Не мора се радити о душевно болесним особама* – један од најчешћих стереотипа када је реч о профилу силоватеља јесте да су они психопате или да пате од одређене врсте менталног поремећаја. На пример за антисоцијални поремећај се сматра да може допринети лакоћи спровођења овог злочина и такође да до његовог спровођења може доћи док је починилац у епизоди маније или психозе. У већини случајева међутим, сексуални агресори су у потпуности способни да просуде ситуацију и знају шта раде.
- *Урачунљивост* – везано је такође и за претходну ставку, првенствено јер је већина субјеката у потпуности свесна штетности и кажњивости дела које су починили и шта ће их дочекати уколико буду ухваћени. Урачунљивост је кључни елемент који омогућава правном систему да починиоца казни за кривично дело које је починио.
- *Избегавање одговорности и кривљење жртве* – типично код субјеката и починиоца ове врсте кривичног дела јесте избегавање одговорности и кривљење жртве за злочин који су починили. Такође могу бити склони, у циљу избегавања одговорности, и претварању да пате од одређене врсте психопатолошког поремећаја. Стварајући на тај начин слику о себи да нису били урачунљиви у време извршења кривичног дела.^{22 23}

²² A.G. Burgess, A.W. Burgess, J.Douglas, R.Ressler, *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, 1992, Lexington

²³ W.Marshall, *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories and Treatment of the Offender*. Plenum Press

4. Типологија силоватеља

Још један од сегмената код којих се уочава варијабилност, јесте и тип силоватеља. Првенствено јер су различите студије и стручњаци који су се бавили овом тематиком наишли на проблем – постоји широка разноликост разлога и начина на који субјекат одлучује да присили своје жртве на одржавање односа. Па се могу уочити и различите врсте силоватеља чије су профиле сковали и конципирали многобројни стручњаци.

I ТИПОЛОГИЈА ²⁴

- *Опрезан, опортунистички силоватељ* – силоватељи који користе ситуацију или догађај како би извршили овај чин. Обично се дешава током забава или друштвених догађаја на коме извршилац упознаје жртву.
- *Експлозивни силоватељ* – овај тип силоватеља жели поткопати своју жртву као резултат насилног импулса доминације – има за циљ спровођење сексуалног злостављања јер је у потпуности равнодушан када је реч о томе, ко је жртва.
- *Бесни силоватељ* – овде субјекат користи силовање као чин кажњавања против некога кога сматра представником рода – друштвене или колективне групе која је произвела неку врсту штете (стварне или имагинарне). Субјекат приступа извршавању овог кривичног дела кроз јасну пристрасност темељену на стереотипима – понекада и на полном садржају.
- *Насилник у потрази за поверењем или накнадом* – ту се ради о врсти силоватеља која има искривљену перцепцију односа између агресора и жртве. Агресор верује да ће његов наступ учинити да жртва ужива и да ће на тај начин привући објект своје жеље ближе – да би успоставио чак и романтични однос.
- *Садистички силоватељ* – код ове врсте силоватеља проматра се веза између сексуалног узбуђења и агресивности. Иницирање интеракције коју субјект сматра узбудљивим може узроковати повећање агресивности субјекта и доживљавање агресивних импулса према жени; није реткост да представљају антисоцијални поремећај или парафилију – познато као сексуални садизам – па изражавају то кроз случај силовања, без икаквог филтера.

---

²⁴ D. Simmons, *Chapter 3: Sex Offender Typologies*, Preuzeto: 15.08.2023. <https://smart.ojp.gov/somapi/chapter-3-sex-offender-typologies>

- *Повреда као механизам контроле* – најчешће се дешава у доба рата/оружаног сукоба, и тада се највише и јавља оваква група силоватеља. Сексуални напад служи као метода понижавања и контроле становништва и тенденција да се смањи морал непријатељске земље. Стратешка употреба ове врсте насиља – захваљујући којој се циљеви могу постићи и изван самог силовања.

II ТИПОЛОГИЈА (*Коен и сарадници*)²⁵

⇒ У акту силовања долази до комбинације сексуалних и агресивних мотива, па тако *Коен и сарадници* на основу претходно установљеног резултата разликују 4 типа силоватеља:

- *Починитељи са потиснутом агресијом* – изузетно хостилни, сексуална ексцитација је минимална, а силовање је насилни чин подстакнут препирком са жртвом.
- Код компензаторног силовања, *агресија је минимална, сексуална граטיפикација је тражена услед осећања сексуалне неадекватности.*
- У сексуално – агресивној дифузији, *агресија је еротизована и резултује у сексуалном садизму.*
- *Импулсивни силоватељ* – има минималне агресивне/сексуалне намере, силовање је случајни акт који се дешава током вршења неког другог кривичног дела или стицајем околности.

⇒ Ови аутори су извршили веома озбиљне емпиријске анализе и идентификовали су 4 суперординарна типа: *опортунистички-перверзни, љутит, сексуални, осветољубив* – где је сваки од суперординираних типова смештен у садистичку или несадистичку категорију силоватеља.

---

²⁵ В. Гојковић, Д. Коларевић, *Психолошки профил учинилаца кривичног дела силовања*, Београд, 2005 стр. 153

III ТИПОЛОГИЈА (група психолога/психијатара из Индије)^{26 27}

- **Силоватељи који се налазе у неповољном положају (Disadvantaged men)** – користе силовање када немају други начин да испуне своје потребе за сексуалним односом, углавном се ради о мушкарцима лошег социо-економског статуса.
- **Опортунистички силоватељи (Opportunistic rapist)** – овакви силоватељи претежно траже начин да буду пријемчиви женама, ако се то не догоди – склони су употреби сексуалне присиле и силовању.
- **Силоватељи код којих је регистрован висок интензитет потребе за парењем (High-mating effort rapist)** – углавном се ради о сексуално искуственим лицима, веома агресивним и доминантним. Најчешће користе сексуалну присилу и силовање, када без присилне тактике не упали оно што су наумили.
- **Силоватељи који силују партнере (Partner rapist)**– најчешће када се сумња у превару свог партнера, проблематика је да осете да имају конкуренцију.

IV ТИПОЛОГИЈА (Scully, Marolla)

- **Они код којих доминира мотив освете и казне** – у време физичког напада на жртву присутне су емоције љутње и беса. Жртве су често блиске особе, често жене или девојке нападача.
- **Тип код којег се силовање појављује као додаток неком другом преступу** – када су већ нпр. опљачкали жртву и закључили да су у потпуној контроли ситуације, доносе одлуку да успут обаве и злочин силовања.
- **Трећи тип извештава о својим сексуалним мотивима** – силовање је начин да се домогну нечега што им је раније било недоступно.
- **Тип који ужива у упражњавању инперсоналног секса којег види у уској вези са моћи** – чин силовања омогућава искуство контроле и доминације при чему се избегавају емоције које су обично повезане са блискошћу и нежношћу.

²⁶ S. Chaudhury, A.K. Bakhla, P.S. Murthy, B. Jagtap, *Psychological Aspects of Rape and Its Consequences*, p.2

²⁷ C. Smrithi, R. Devdas, K.A. Chacko, *The Emotional and Psychological Aspects of Rape*, Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences, 2014 p. 9001-9002

- **Пети тип** – инсистира на рекреативном и авантуристичком сексу што је типично и често за банде у којима је силовање, као један од облика уобичајених криминалних активности. Њихове жртве могу бити различите – од аутостоперке, до жене силом одвучене са улице у току ноћи и сл.

V. КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА

Комплексност ове области деликвенције, сексуалних деликата, изискује потребу за широком употребом приступа приликом анализе сваког слоја овог кривичног дела. Ова врста злочина заједно са својим најтежим обликом – силовањем, представља инкриминацију и декриминацију најдинамичнијих промена у еволуцији развоја људског друштва. Сам начин извршавања, могуће жртве (негде су то мушкарци и жене, негде само жене, а негде само жене изван брака) – третира се различито, чему је узроковао различити утицај фактора који се појављују као доминантни и одлучујући у односу на правни систем државе у којој се злочин и догодио.²⁸

Специфичности ове врсте кривичног дела, говорећи о силовању, јесте што је знатно више него код других облика кривичних дела, нагласак на субјективним чиниоцима – под тим мислећи првенствено на узроке везане за личност извршиоца, док се насупрот томе социјални фактори јављају само приликом избора погодних услова за реализацију њихових мотива и циљева сексуалне и моралне изопачености.

Овај злочин дотиче сферу сексуалног живота индивидуа, како извршиоца тако и саме жртве, ту се заправо ради о задирању у личну интиму човека која би требало бити најзаштићенија. Један од америчких криминолога Сигел (*L.J. Siegel*) наглашава да су злочини у које је умешана сексуалност/сексуална активност, заправо злочини против јавног реда, чак и злочин без жртве, а у неким ситуацијама сексуална крађа и економски злочин. Прекршаји сексуалне природе су сексуални контакти где један од учесника не даје свој пристанак или је уплетен у одређену активност без способности да схвати шта се заправо дешава, чиме се крши право сопствене сексуалне детерминације, нарушавају се личне, интимне, сексуалне границе жртве. Аутор овде наглашава да је у овом злочину нужно обратити пажњу на рањивост жртве и на начин на који извршилац то експлоатише.²⁹

²⁸ М. Бошковић, *Криминолошка обележја профила кривичног дела против полних слобода*, Правни факултет, Нови Сад, 2018, стр. 122

²⁹ А. Кипане, *Criminological characteristics of sexual violence*, 2018 p. 5

Иако је кривично дело силовања ниско заступљено у статистикама укупног криминала – бруталност овог злочина са којом се често изводи, остављајући тешке последице по жртву и наравно због високе тамне бројке, условиле су темељно проучавање овог злочина.³⁰

Криминолошки аспект сагледава и отвара питање личности извршиоца и жртве, као и њиховог односа током извршења злочина, симптома трауме силовања, укључујући и сагледавање секундарне виктимизације – када органи реда и правосуђа усвоје предрасуде везане за жртве овог злочина и терцијарне виктимизације – због могућег става полиције према жртви.³¹

Готово сва истраживања показују да је перцепција силоватеља у потпуности научно неоснована јер подаци, дискусије, емпиријски докази и сл., пружају другачију слику извршиоца, а то је да он/она изгледају сасвим нормално. Највећи број силоватеља је мушког пола, више је старијих него млађих. Оно што је такође карактеристично је да су спроведена бројна истраживања и студије, али се код већине извршиоца није могло установити постојање менталне дисфункције/ментални поремећаји.³²

Разматрање кривичног дела против полне слободе – силовања, са криминолошког аспекта је од великог значаја. Првенствено јер се може рећи да употреба овог приступа омогућава дубље разумевање по некима, урбаног феномена, какво је силовање, дајући уједно и једну мултидимензионалну перспективу у сагледавању целокупне проблематике. Приликом анализе криминолошких карактеристика, могуће је идентификовати специфичне факторе ризика и рањивости, што омогућава стварање адекватне базе за даљу превенцију. Такође једна од битних ставки је и чињеница да коришћењем овог приступа, може доћи до унапређења правосудних процедура и самог полицијског рада у случајевима силовања како би дошло до праведног, моралног и законског процесуирања починиоца.

Можемо на претходно наведено надовезати и чињеницу да утврђивањем основе могућих криминолошких карактеристика починиоца, може доћи до значајних промена у законодавствима и политикама које се односе на силовање, ради пружања боље основе за заштиту жртава и строжијих казни за починиоце.

---

³⁰ Д. Маринковић, *Криминалистичке релевантне класификације силовања*, Преузето: 05.09.2023.
<https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=0354-88721202053M>

³¹ Правник, *Традиционални облици насилничког криминалитета*, 2017, Преузето: 05.09.2023.
<https://studentius.wordpress.com/category/druga-godina/kriminologija/page/8/> стр.8

³² М. Бошковић, *Криминолошка обележја профила кривичног дела против полних слобода*, Правни факултет, Нови Сад, 2018, стр. 124

1. Криминолошко профилисање/Криминолошке карактеристике извршиоца кривичног дела силовања

Профилисање учиниоца кривичног дела и данас се сматра једном од најконтраверзнијих тема на подручју криминологије, психологије и психијатрије. Значајност овог концепта је неминовна, првенствено јер се показала веома корисном у почетним фазама криминалистике истраге, када полиција још увек трага за починиоцем. Почетно питање и база од које се полази јесте: “ Шта кривично дело говори о особи која га је извршила? ”. Нагласак се ставља већински на саме карактеристике учиниоца, како би се на адекватан начин конструисао његов профил. Анализирају се начин извршења кривичног дела и начин селекције жртве. Основне претпоставке од којих се полази јесте да су прикупљени подаци о карактеристикама учиниоца довољни да укажу на одређена психолошка обележја особе која су повезана са обрасцима понашања током извршења кривичног дела, као и претпоставци да се о карактеристикама потенцијалног извршиоца може закључити на основу анализе извршеног кривичног дела.

Профилисање је могуће применити на веома различите врсте кривичног дела, укључујући и сексуалне деликте, попут силовања. Ова метода се оцењује као најкориснија јер указује на психопатологију учиниоца, попут случајева где долази до садистичких мучења у случајевима сексуалних деликата.

Како бисмо уопште били у стању да разумемо зашто долази до појаве овакве врсте кривичног дела, неопходно је да узмемо у обзир и криминолошке карактеристике силоватеља – које су кључ у разумевању овог озбиљног злочина. Индикатори који се најчешће разматрају су најпре:

- *Демографске карактеристике* – оне обухватају пол, узраст и социоекономски статус силоватеља. Прикупљањем ове врсте информација, могуће је конципирати евентуалне обрасце починиоца.
- *Криминална историја* – узимају се у обзир и подаци о криминалној историји лица, односно да ли је починиоц у прошлости био осуђиван, односно да ли је починио неко кривично дело, јер се на основу ових информација може установити да ли је лице склоно насиљу.
- *Мотив* – сагледавају се мотиви силоватеља, односно да ли је подстрек била моћ, сексуална сатисфакција, контрола или се пак радило о нечему другом.

- *Психолошке карактеристике* – проучава се ментално здравље и психолошки профил силоватеља, како би се разумела њихова мотивација и како би се конструисала адекватна основа за њихову рехабилитацију.
- *Социјални фактори* – криминолози узимају у обзир и утицај социјалних фактора, попут породичне динамике, друштвене изолације или утицаја вршњачке групе на понашање силоватеља. Најважнији утицај могу остварити примарна и секундарна околина.
- *Рецидивизам* – који је кључан код оваквог типа злочина, првенствено јер се може јавити ризик од поновног почињења злочина, након што починиоц изађе из затвора/заврши са терапијом која је прописана.³³

Употреба ових информација, уз довољно стручног знања, може довести до идентификације заједничких образаца и карактеристика, у циљу побољшања сваке полицијске истраге, без обзира на подручје на коме се злочин догодио.

Група криминолога дошла је до следећих резултата: “ Највећи број силоватеља је узраста испод 25 година, углавном се ради о младим људима лошег социо-економског статуса. Најчешће се ради о припадницима мањских група. Многи силоватељи имају компликовану психо-сексуалну позадину која укључује историју конфликта и невоље са женама – због чега никада нису у стању да се повежу са женама на персоналном и сексуалном нивоу. Најчешће нису наоружани, углавном планирају своје нападе и већ имају историју насиља.”³⁴

Федерални истражни биро је у циљу делимичне класификације силоватеља конструисао два типа силоватеља, што је оцењено као веома користан концепт у случајевима у којима је секс један од примарних мотива. Могу се разликовати *неорганизовани асоцијални преступник и организовани несоцијални преступник*.³⁵

- **Неорганизовани асоцијални преступник (*Disorganized Asocial Offender*)**– овај тип силоватеља је мушкарац који се сматра врло неорганизованом особом у сваком пољу живота. Од начина на који се представља до самог његовог окружења, животног стила, аутомобила, посла. Ради се о мушкој особи која је обично беле расе, карактерише га ниски ниво интелигенције и обично се ради о лицу које је или напустило средњу школу или као свој највећи ниво образовања

³³ М. Бошковић, *Криминолошка обележја профила кривичног дела против полних слобода*, Правни факултет, Нови Сад, 2018, стр. 124

³⁴ Л. Крон, *Сексуално насиље – психолошка студија*, Београд, 1992

³⁵ Forensics Talk, *Profiling Rapists*, Preuzeto: 14.09.2023.

https://harfordmedlegal.typepad.com/forensics_talk/2006/09/profiling_rapists.html

поседује средњошколску диплому. Углавном га карактерише лоша хигијена која се рефлектује у сваком аспекту живота. Може имати веома слаб или никакав социјални живот. Неорганизованост се осећа и у начину његовог напада, па су његови напади углавном спонтантни. Овакав тип силоватеља се често враћа на место злочина или у неким случајевима чак може присуствовати сахрани жртве уколико је дошло до смртног исхода.

- **Организовани несоцијални преступник (*Organized Nonsocial Offender*)** – називају га потпуно другачијом врстом животиње. Потупна је супротност у односу на неорганизованог асоцијалног преступника. Овај тип силоватеља је веома организована особа, компулсивна што се такође одражава на сваком пољу његовог живота, у начину на који се представља, у животном стилу, аутомобилу и на послу. Сматрају се несоцијалним, јер сами бирају то – огромни су егоисти и сматрају да нико други не може да се мери са њима. Оваква врста силоватеља је веома интелигентна, углавном су или завршили или похађали факултет. Углавном се ради о особама које су социјално доминантне и које имају сексуалног партнера. Типично су припадници средње класе и врло лако могу приступити људима. Сматрају се особама које имају добар посао, али код неких се може утврдити и историја коришћења дроге и алкохола, поготово током извршења злочина. Карактерише их и то да због њихове личности и начина на који се представљају, никада не буду први на које се сумња.

У даљој анализи и још прецизнијој класификацији, утврђено је још 4 доминантне категорије силоватеља:

- **Силоватељ који својим злочином жели да потврди/осигура своју моћ (*Power Reassurance*)** – овај тип силоватеља најмање показује насиље, неки га чак и називају центлменом међу силоватељима. Пати од велике количине несамопоуздања. Његова психо-социјална позадина упућује да је одрастао вероватно у домаћинству са једним родитељем, просечног образовања и занимања. Углавном се ради о веома пасивној и тихој особи која обично живи или самостално или са агресивном мајком која има изразиту потребу за контролом. Овај тип силоватеља углавном нема пријатеље, нити партнера. Низак ниво самопоуздања, доводи до тога да на себе гледа као на губитника. Може бити склон ухођењу жртве пре напада. Његов циљ није да физички озледи жртву, чак и ако употреби оружје како би жртву приморао на сексуални однос. Сматра се да је ово најлакши тип силоватеља са којима би се казнени систем суочио.
- **Силоватељ који користи своју моћ да се наметне жртви и да је примора на сексуални однос (*Power Assertive*)** – овај тип силоватеља се најчешће осећа супериорним и стиче утисак као да му је све дозвољено, првенствено је склон

извршавању овог злочина из пуког веровања да му се може. Кроз силовање он у потпуности валидира своју мужевност. Углавном се ради о спортском типу, који тренира често. Стил облачења му је наметљив, као и аутомобил који вози – што указује да му прија пажња коју мисли и да заслужује. Покушава од себе да створи слику мачо мушкарца. Типично његова психо-социјална позадина може да укључује проблеме унутар домаћинства у коме је одрастао или у коме живи, као и неколицину бракова које је оставио иза себе. Овакав тип силоватеља углавном ради у подручју где доминирају мушкарци јер се ослања на своју моћ и положај да се наметне жртви и да је примора на сексуални чин без њеног пристанка. Углавном је склон употреби физичке силе и нема проблем са физичким нападом на жртву услед њеног одбијања поменутог чина. Циљна група су углавном жртве његових година.

- **Силоватељ који има за циљ да повреди некога (*Anger-Retaliatory*)** – овај тип силоватеља у великој мери жели да некоме нанесе физичку бол. Углавном се ради о особи која криви жене за сваки неуспех у свом животу. Карактерише их висок интензитет мржње и беса. Такође их карактерише и велика жеља да казне, повреди и понизе жртве. Његова психо-социјална позадина углавном укључује физичко и психичко насиље не нужно од стране мајке, дакле може бити од стране једног или оба родитеља. Врло често имају проблем са успостављањем нормалне, недевијантне комуникације са женама. На себе гледа као на изузетно мужевног мушкарца, обично се ради о спортском типу, који ради у подручју где значајно доминирају мушкарци. Његов нагон је у потпуности неконтролисан првенствено јер је набилдован значајним количинама беса. Склон је да употребљава приликом напада и вербални и физички приступ. Његов циљ није сексуални однос. Поред шака и ногу, често може бити склон да употребљава и одређену врсту оружја.
- **Силоватељ кога узбуђује насиље/Садистички силоватељ (*Anger Excitation (sadistic) Rapist*)** – овај тип силоватеља је склон да туче и мучи своје жртве. Понекад имају и намеру да жртва изгуби живот након напада. За њих се може рећи да на овај начин једино могу да задовоље потребу за сексуалном сатисфакцијом. Његова психо-социјална позадина углавном укључује домаћинство са једним родитељем, где је трпео физичко насиље или неку форму сексуалне девијације. Углавном се ради о лицу чија је старост у распону од 30-39 година, углавном се ради о особи која је ожењена и има породицу, живи просечан живот средње класе и обично никада раније није направио ни један прекршај. Често планирају, прате ритуалне обичаје које су осмислили и труде се да спроведу свој план без изузећа, који може укључивати отмицу, мучење, силовање, а у крајњој инстанци и убиство.

VI. СОЦИОЛОШКИ И КУЛТУРОЛОШКИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА

Значајност укључивања социолошког и културолошког приступа у темељну анализу и обраду злочина какво је силовање, у потпуности је неминовна. Користећи оба поменута приступа, склонији смо употпуњавању сваког аспекта када је реч о конципирању адекватних шема о могућим узроцима овог уникатног и озбиљног злочина. Највећи утицај њиховог ваљаног разматрања може бити превентивно у степену успешности превентивних мера, као и велики утицај на суштинску промену колективне свести многих култура – када је реч о доминантним патријархалним шемама и поимању жена као морално инфериорнијих бића. Суштински њихов значај, заправо је у стварању довољно јаке основе за радикалну измену и утемељење потпуно нових норми – које ће имати за циљ да заштите пре свега духовно, ментално, друштвено – а и уосталом правно, живот жртве. Трулост и устаљеност друштвених норми уз историјску доминацију већ поменутих патријархалних образаца, довела је до деформисаног концепта родних улога и ситуација у којима је нарушавање полне слободе, чак и у благом тону, постала део свакодневнице многих.

Сваки злочинац испољава неке фантазије – а што је фантазија сложенија, то је извршилац интелектуално способнији и знатно боље се од просечног криминалца прилагођава друштвеном животу, па тако и пажљивије планира и припрема своје кривично дело. (*Hazelwood, R.*)³⁶

Ко ће заправо бити третиран као “истинска” и невина, а не одговорна жртва, а ко као “истински” извршилац сексуалног насиља, зависи од њихове конструкције у дискурсу и праксама које одражавају социјалне, политичке и културне услове одређеног друштва.

Фуко сматра да реалност нормалне сексуалности не може бити откривена. Одређене форме сексуалности су реалне у смислу да су конструисане у дискурсу – који се обликује кроз преовладавајуће канале – пример. формалне едукације, закона, медицине, психијатрије.³⁷

1. Социолошки аспект

Обухватајући шире друштвене, културне и структуралне факторе који утичу на појаву силовања, узимајући у обзир постојеће друштвене норме, родне улоге, моћне структуре, патријархалне обрасце и социјалне неједнакости – овај приступ може заиста показати доминантну културу готово сваког друштва на основу самих начела правног система у

³⁶ Д. Коларевић, *Анализа начина извршења кривичног дела силовања*, Полицијска академија, Београд, 2018.

³⁷ И. Симић, *Дискурс, митови и сексуално насиље*, Филозофски факултет, Ниш, 2011.

погледу санкционисања извршиоца овог злочина и на основу третмана жртве у медијима, самом друштву, и на основу квалитета заштите жртава током и након завршетка кривичног поступка.

Анализом ове врсте кривичног дела кроз призму друштвених наука, омогућава се као што је већ и напоменуто, дубље истраживање овог слојевитог проблема. Кључни апспекти за даљи развој политика и друштвених промена у погледу овог злочина су:

- *Норме и култура* – што заправо подразумева да само силовање представља и рефлектује друштвене норме и културне обрасце који могу подстицати и толерисати моћ и контролу над другим људима. Важно је нагласити да претходно наведено може варирати у различитим формама када је реч о различитим друштвима.
- *Родна неравноправност* – која упућује на деформисане родне улоге и указује на потребу испитивања ваљаности патријархалних система и концепта родних улога.
- *Моћ и контрола* – који се често помињу као кључни фактори и саставни елементи овог злочина, па се проучавање њихове динамике и начина на који се манифестују у друштву и институцијама, сматра веома значајним за даљи рад и анализу овог злочина.
- *Социјална конструкција силовања* – која подразумева начин на који једно друштво дефинише сексуалност и сексуално понашање. Претходно наведено може варирати у зависности од тога које је друштво у питању.
- *Стигматизација жртава* – често услед погрешног и врло субјективног разматрања овог злочина може доћи до појаве стигматизације жртава. Кључни задатак такође треба бити и рад на смањењу степена, односно интензитета стигматизације.

Круцијално је поново нагласити да силоватељи представљају хетерогену групу злочинаца, првенствено јер могу бити различитог узраста, из различитих социјалних слојева, култура и сл. Тако да се из социолошке перспективе јављају одређени индикатори на које треба обратити пажњу приликом обраде овог проблема:

- Силоватељи могу имати склоност ка доминацији и потребу за манипулацијом других.
- Силоватељи *често користе силу како би одржали и/или појачали своју позицију моћи над жртвом.*
- Социјални фактори попут сиромаштва, незапослености, алкохола и дроге – могу допринети повећању и ризику од силовања.
- Сексуална едукација и култура – одсуство сексуалне едукације и културе или токсична сексуална култура могу допринети нормализацији силовања или стварању повољног окружења за силоватеље.
- Психопатологија/Поремећаји личности – неки силоватељи могу имати одређене психолошке поремећаје или карактеристике личности које их чини склонијим сексуалном насиљу.

Митови о силовању се најбоље концептуализују као стереотипи. Оно што иде у прилог претходно наведеном, јесте и чињеница да су изоловани случајеви који обилују одређеним необичним факторима широко публиковани, а они који су само статистичка бројка често буду привређени. Примери – све лоше девојке само бивају силоване, свака здрава жена се може одбранити од силоватеља да хоће, жена је сама тражила и сл.³⁸

---

³⁸ И. Симић, *Дискурс, митови и сексуално насиље*, Филозофски факултет, Ниш, 2011.

2. Културолошки аспект

Укључивање културолошког аспекта у анализу ове проблематике омогућава још дубље сагледавање овог кривичног дела, првенствено јер се његовим коришћењем у великој мери може указати на варијабилност овог урбаног феномена у зависности од различитих друштава и њихових доминантних култура, најчешћих културних образаца и начина на који су конструисане родне улоге.

Ставови у погледу сагласности у сексуалним односима и каква је адекватна правда за жртве, у великој мери су обликовани различитим нормама и вредностима везаних за сексуалност у различитим културама. Такође културни обичаји и традиције могу утицати на динамику моћи и контроле у односима – чиме се може створити окружење у којима је теже препознати и пријавити силовање. Културни утицај постоји и у начину конструкције и обликовању родних улога – родно специфичних очекивања и стереотипа који доприносе силовању и отежавају жртвама да пријаве злочин, укључујући и велики степен стигматизације жртава. Печат културе постоји и у законодавним и правосудним системима – поготово када је реч о сексуалном насиљу, укључујући и саму дефиницију силовања и казне за починиоце.

Често смо окружени вестима о контексту хетеросексуалних односа који може бити врло контрадикторан, с једне стране то је врста односа која се појављује као доминантна, прихватљива и пожељна, а са друге стране се јавља мноштво случајева присиле и насиља. Жене се више не гледају као некада једино из перспективе сексуалних објеката. Неки аутори из културне перспективе, интересовали су се за културно отпакивање силовања, стављајући нагласак на њега као на дискурс секса, друштвеног рода и биолошког пола који репродукује форме хетеросексуалности који постављају услове за силовање – женску пасивну сагласну сексуалност и мушку отворену, нападну и хитну потребу за сексуалним задовољством. Сексуалне конотације у вези природе мушке сексуалне силе и женске сексуалне пасивности, дошле су у везу са психоаналитичким конотацијама женског сексуалног мазохизма – чиме би се женска сагласност, односно пристанак жене на сексуални однос стално доводио у питање.³⁹

У овом одељку треба напоменути митове и легенде који у потпуности показују како социјална и културолошка схватања овог злочина имају веома велики утицај на саму перцепцију силовања, начин кажњавања починиоца и пут правде за саму жртву. Првенствено јер чак и размишљања о аберантном и насилном понашању на плану сексуалности заокупљује људски дух од давнина.

---

³⁹ N. Gavey, *The Cultural Scaffolding of Rape*, Routledge, New York, 2017. p 10

То су *Мит о рођењу Персеја, Илијада, стара хебрејска легенда и одељак из Библије*.⁴⁰

Стара хебрејска легенда

Кајин, који је стекао зао глас првог убице на свету, уопште није био Адамов син. Њега је зачео страшни змај Самел који је насилно обљубио Еву. То је био праразлог не само братоубиства већ и моралног пада читавог низа од десет генерација који су потекли од Кајина, све док на сцену није ступио Аврам, први човек који је признавао једног и јединог Бога.

Мит о рођењу Персеја (Овидије у *Метаморфозама*)

Када се Зевс заљубио у Данае, прелепу ћерку аргајског краља Акрисија и његове жене Еуридике и пожелео да са њом има сина, наишао је на озбиљне препреке. Да би се заштитио од пророчанства по којом му је суђено да погине од руке свога унука, отац је Данае утамничио у подземљу не би ли је сакрио од мушких погледа. Зевс, претворен у златну кишу, продире кроз пукотине Данаине тамнице и обљубљује је. Тако је, из насилне љубави, рођен јунак Персеј, убица Горгоне Медузе, једног од трију чудовишта античког света које је својим шиљастим зубима и сиктавим змијама уместо косе ширило око себе такву језу да би се сваки човек при погледу на њу скаменио од ужаса.

Илијада (Хомер)

Пошто није успео да освоји Леду, жену спартанског краља Тиндареја, Зевс се претвара у лабуда и прилази Леди док спава не слутећи ништа. Из тог чина, не баш добровољног, рођена је лепа Јелена, жена спартанског краља Менелаја коју ће отети тројански принц Парис и тиме изазвати тројански рат.

Библија

Почиње причом о настанку, наставља се причом о искушењу и првом греху, а затим, када је човек спознао своју телесност, долази до различитих моралних и сексуалних преступа. “А земља се поквари пред Богом, и напуни се земља безакоња” (Прва књига Мојсијева 6:1), Тако је започео конфликт између човека и Бога: “И Господ видећи да је неваљалство људско велико на земљи и да су све мисли срца њихова свагда само зле, покаја се Господ што је створио човека на земљи и би му жао у срцу”. (Прва књига Мојсијева 6:5-6). У књизи настанка, када је Господ одлучио да сатре Содому и Гомору због блуда, као повод користи покушај Содомљана да силују Божије анђеле који беху дошли у кућу праведног Лота чија ће породица једина преживети “дажд од сумпотра и огња”. Да би заштитио

---

⁴⁰ Л. Крон, *Сексуално насиље – психолошка студија*, Београд, 1992, стр. 11

Божије изласанике, Лот нуди распомамљеним Содомљанима своје кћери. (Прва књига Мојсијева 19:4-8).

VII. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање ће бити спроведено анализом података из судских списа у кривичним поступцима због извршења кривичног дела силовања, који су окончани правноснажном пресудом. Истраживање ће бити спроведено у Вишем суду у Нишу за период од 2010 - 2022. године. У циљу евидентирања података, формирана је посебна листа за уношење података који ће бити прикупљени током истраживања. Добијени подаци ће бити статистички анализирани и приказани у склопу дискусије и закључка истраживања.

Предмет истраживања

Фокус, односно предмет истраживања овог рада су, као што и сам наслов рада каже, психо-социјалне и криминолошке карактеристике извршиоца кривичног дела против полне слободе – силовања. Рад је посвећен обради и слојевитој анализи овог злочина, уз употребу посве различитих приступа и перспектива. Као најзначајнији истичу се психолошки, криминолошки, социолошки и културолошки приступ.

Циљ истраживања

Теоријски циљ – у теоријском смислу главна тенденција истраживања била је да покаже колико значајан утицај на разматрање овог, по неким урбаног феномена и на стварање шире слике у погледу овог злочина може имати употреба многих приступа из различитих области наука. Такође циљ је био да се покаже колико устаљене норме могу довести до субјективистичког и веома погрешног начина размишљања када је реч о стереотипима везаним за саме починиоце а и жртве. Крајњи циљ био је да се на основу прикупљење теоријске грађе и различитих примера студија укаже на важност и да се уједно и допринесе знању о оваквом типу злочинца из посве различитих углова, о њиховим мотивима, нагонима, могућим социјалним и културолошким детерминантама и сл.

Практични циљ – Пре свега практични циљ овог рада јесте подизање свести о оваквој врсти злочина, укључујући и стављање нагласка на потребу за радикалним изменама друштвених норми које у великој мери обликују различита устаљена схватања, начин перцепције, као и сам злочин. Претходно наведено доводи до високо присутне стигматизације жртава, стварања олакшавајућих околности за починиоце, омогућава повољно окружење за извршење овог злочина и указује на нужност рушења до сада

годинама утемељене слике медијски обојене реалности. У крајњој линији главни циљ и суштина целокупног истраживања је тенденција ка стварању адекватнијих и хуманијих мера превенције ради изградње јединог исправног пута правде за жртве овог гнусног злочина – како се статистичка бројка никада више не би повећала.

VIII. ХИПОТЕЗЕ (Основна хипотеза и посебне хипотезе)

Основна хипотеза

Психо-социјалне и криминолошке карактеристике немају статистички релевантан значај за конципирање профила извршиоца кривичног дела против полне слободе – силовања.

Посебне хипотезе

- X1** Сви извршиоци кривичног дела силовања су мушког пола.
- X2** Мањи број извршиоца кривичног дела силовања је узраста изнад 30 година.
- X3** Већи број извршиоца је у време извршења кривичног дела имао стабилан посао.
- X4** Мањи број извршиоца је обављао занимања коју су друштвено значајна и цењена.
- X5** Већи број извршиоца као свој највећи степен образовања има средњошколску диплому.
- X6** Мањи број извршиоца је неписмен.
- X7** Већина извршиоца потиче из мање средине.
- X8** Већи број извршиоца је током живота или у време извршења кривичног дела била ожењена.
- X9** Мањи број извршиоца има децу.
- X10** Већина извршиоца је кривично дело силовања починила над особом коју је познавала од раније.

- X11* Код мањег броја извршиоца је установљена зависност од дроге.
- X12* Код већег број извршиоца је установљена зависност од алкохола.
- X13* Већи број извршиоца је у време извршења кривичног дела била под дејством алкохола и/или дроге.
- X14* Већина извршиоца је користила оружје током напада.
- X15* Код мањег броја извршиоца је установљено постојање менталног поремећаја.
- X16* Већи број извршиоца је имао претходну криминалну/прекршајну историју.
- X17* Мањи број извршиоца је у време извршења кривичног дела имао сексуалног партнера.
- X18* Већи број извршиоца је оцењено као урачунљиво у време извршења кривичног дела.
- X19* Мањи број извршиоца је у свакодневном контакту са људима.
- X20* Мањи број извршиоца је свој напад извршио у току ноћи.
- X21* Већина извршиоца је поред сексуалног насиља, извршила и физичко и вербално насиље.
- X22* Мањи број извршиоца је био у емотивном односу са жртвом у неком периоду свог живота или током извршења кривичног дела.
- X23* Мањи број извршиоца је признао извршење овог кривичног дела.

IX. ТЕСТИРАЊЕ ХИПОТЕЗА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА

XI Сви извршиоци кривичног дела силовања су мушког пола.

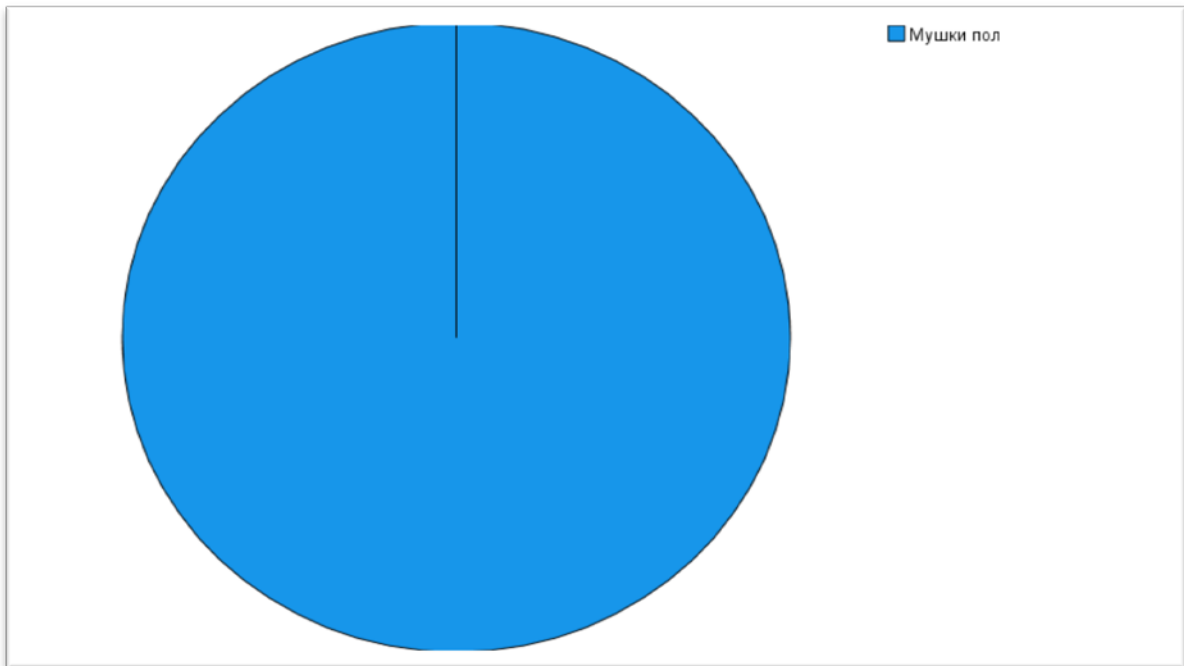
Табела бр.1 – укупан број извршиоца

Statistics		
ПОЛ		
N	Valid	20
	Missing	0

Табела бр.2 – дистрибуција извршиоца по полу

		ПОЛ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Мушки пол	20	100.0	100.0	100.0

График бр.1

Табела 1 и табела 2 заједно са приказаним графиконом приказује да су се током обраде података као извршиоци кривичног дела силовања појављивали искључиво припадници мушког пола. Међутим треба ове податке узети са резервом јер уколико би се као узорак узела већа скупина осуђеника, могу се јавити извесна одступања. На основу прикупљених података можемо потврдити хипотезу 1.

X2 Мањи број извршиоца кривичног дела силовања је узраста изнад 30 година.

Табела бр.3 – укупан број извршиоца изнад 30 година

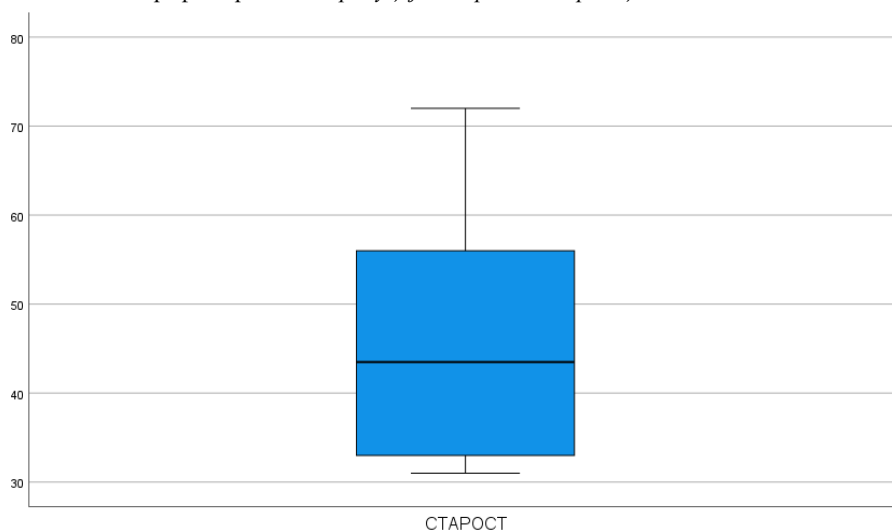
Statistics		
СТАРОСТ		
N	Valid	18
	Missing	2
Mean		46.00
Std. Error of Mean		3.309
Minimum		31
Maximum		72
Percentiles	30	33.70

Табела бр.4 – дистрибуција извршиоца изнад 30 година

СТАРОСТ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	31	1	5.6	5.6	5.6
	32	1	5.6	5.6	11.1
	33	3	16.7	16.7	27.8
	34	2	11.1	11.1	38.9
	35	1	5.6	5.6	44.4
	43	1	5.6	5.6	50.0
	44	1	5.6	5.6	55.6
	49	1	5.6	5.6	61.1
	50	1	5.6	5.6	66.7
	52	1	5.6	5.6	72.2
	56	1	5.6	5.6	77.8
	65	2	11.1	11.1	88.9
	67	1	5.6	5.6	94.4
	72	1	5.6	5.6	100.0
Total		18	100.0	100.0	

На основу приказаних података, уз изузеће извршиоца који су узраста испод 30 година – у овом случају се ради о свега два осуђеника, можемо показати да у изабраном узорку 18 лица има изнад 30 година. Најмлађи осуђеник у узорку има 27 година, а најстарији осуђеник за кривично дело силовања – 72 године. Просечна старост извршиоца овог злочина је 46 година. Претходно наведено, заједно са стандардном грешком процене нам омогућава да хипотезу 2 оповргнемо.

График бр.2 – дистрибуција старости извршиоца изнад 30 година

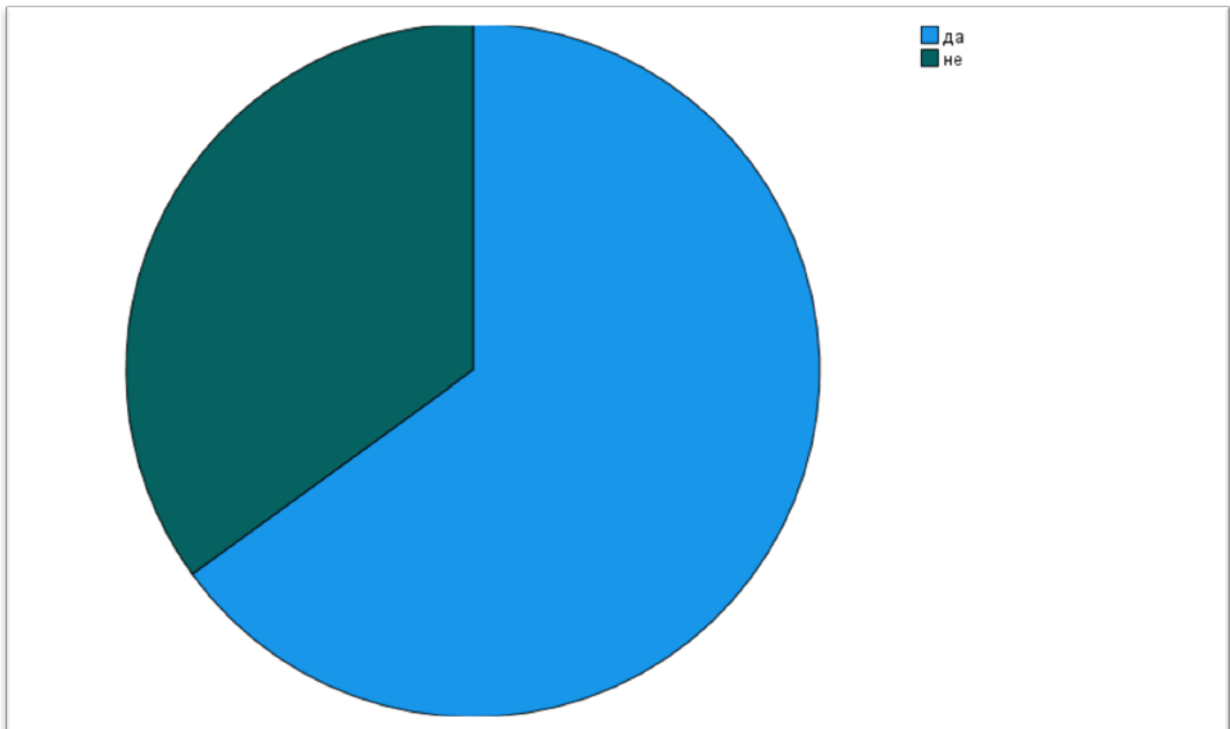
X3 Већи број извршиоца је у време извршења кривичног дела имао стабилан посао.

Табела бр.5 – статус запослености

ЗАПОСЛЕН У ТРЕНУТКУ ИЗВРШЕЊА

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	14	70.0	70.0	70.0
	не	6	30.0	30.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.3 – дистрибуција запослених и незапослених извршиоца

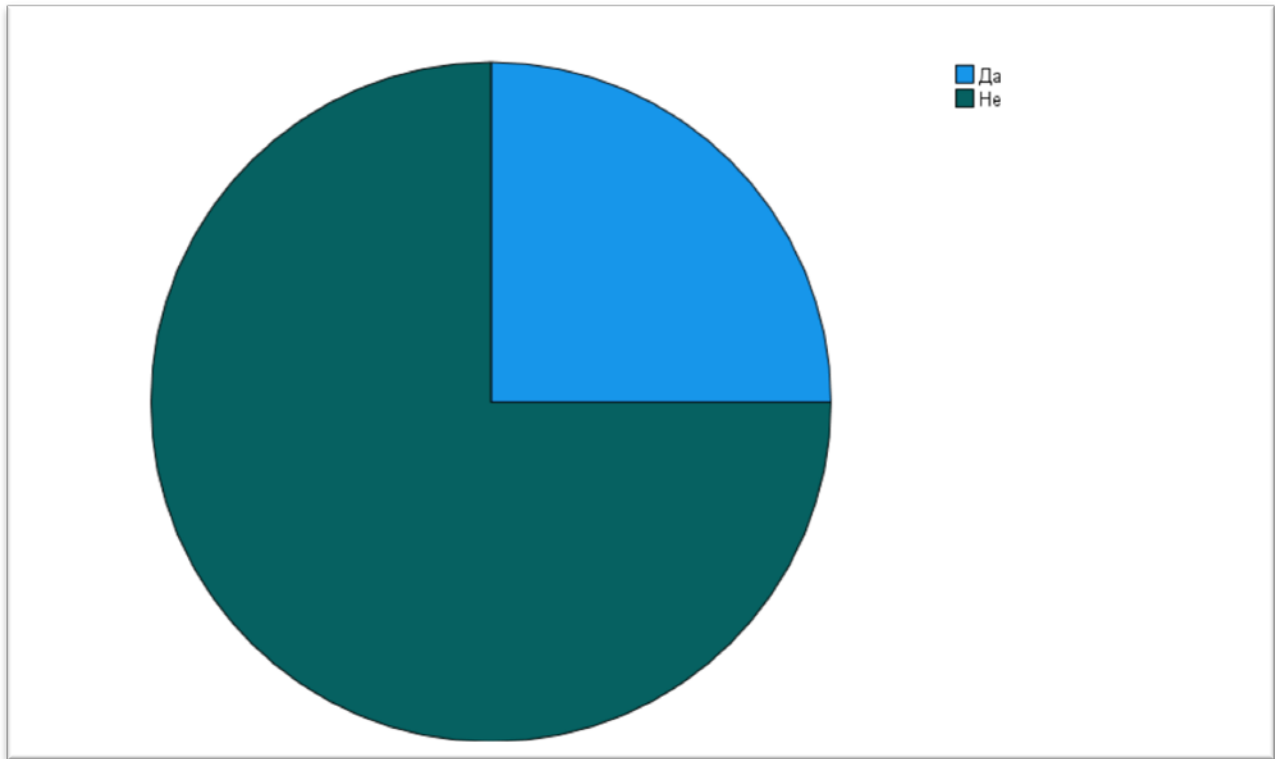
На основу прикупљених и приказаних података, као и представљеног графика, можемо утврдити да је 14 извршиоца имало стабилан посао у тренутку извршења кривичног дела, док је 6 извршиоца било без запослења. У узорку се појавио и 1 извршилац који је био у статусу пензионера. Хипотеза 3 може бити потврђена.

X4 Мањи број извршиоца је обављао занимања коју су друштвено значајна и цењена.

Табела бр. 6 – значај радног места извршиоца

		ЗНАЧАЈ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Да	5	25.0	25.0	25.0
	Не	15	75.0	75.0	100.0
	Total	20	100.0	100.0	

График бр.4 – дистрибуција значајности радних места извршилаца

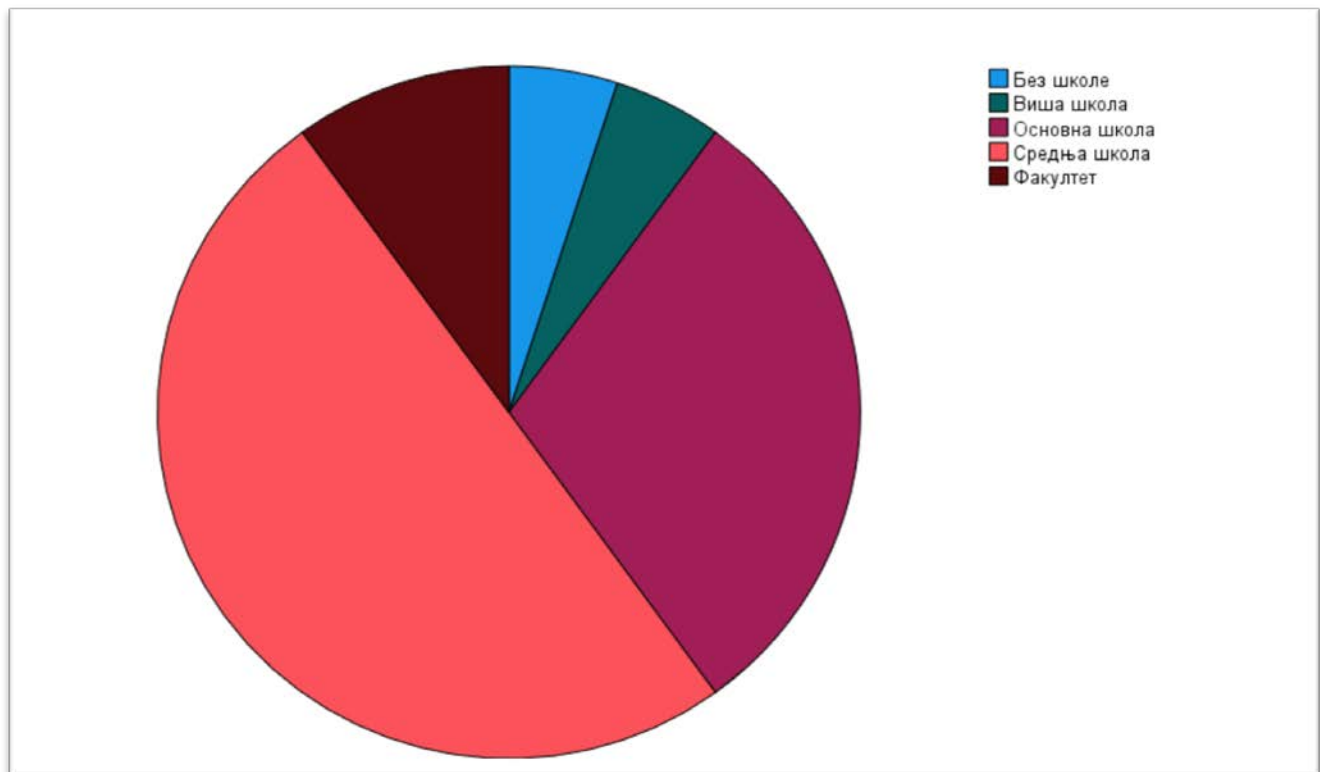
На основу прикупљених података и представљеног графика, можемо доћи до закључка да је већина извршилаца обављала посао који се не сматра друштвено значајним и са собом не доноси значајан друштвени статус. 5 извршиоца из одабраног узорка је обављало посао који им је олакшао пут до извршења овог кривичног дела, искористивши свој положај за исказивање моћи и контроле над жртвом. Хипотеза 4 такође може бити потврђена.

X5 Већи број извршиоца као свој највећи степен образовања има средњошколску диплому.

Табела бр.7 – образовање извршиоца

		ОБРАЗОВАЊЕ			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Без школе	1	5.0	5.0	5.0
	Виша школа	1	5.0	5.0	10.0
	Основна школа	6	30.0	30.0	40.0
	Средња школа	10	50.0	50.0	90.0
	Факултет	2	10.0	10.0	100.0
	Total	20	100.0	100.0	

График бр.5 – дистрибуција извршилаца на основу образовања

На основу представљених података и информација до којих се дошло обрадом документације, може се донети закључак да је највиши степен образовања коју поседује највећи број извршиоца из узорка – средња школа. Ради се о средњим школама потпуно различитих усмерења – средња туристичка школа, средња машинска школа, средња школа за аутомеханичаре, средња полицијска школа, гимназије и средња електротехничка школа. 1 извршилац из узорка је без школе. 1 извршилац из узорка је имао вишу школу. Док факултетску диплому поседују 2 лица. Претходно наведено нам омогућава да и хипотезу 5 потврдимо.

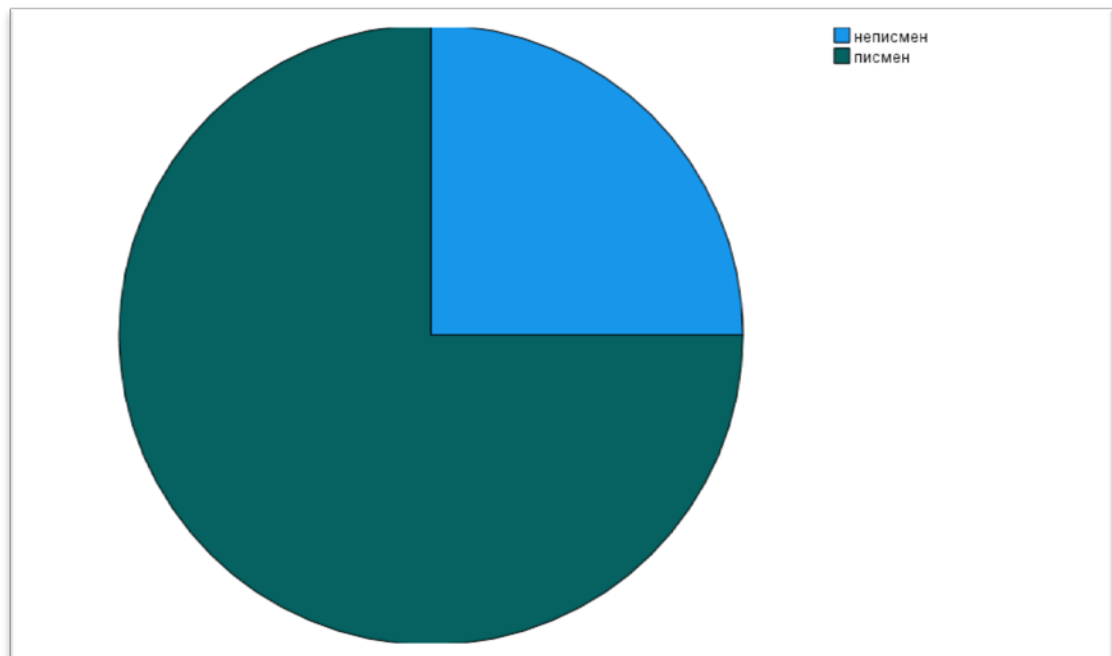
X6 Мањи број извршиоца је неписмен.

Табела бр. 8 – писменост извршиоца

		ПИСМЕНОСТ			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	неписмен	5	25.0	25.0	25.0
	писмен	15	75.0	75.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр. 6 – дистрибуција извршиоца на основу писмености

На основу приказаних података можемо закључити да је већина непосредних извршилаца писмена. 15 извршиоца из узорка се сматрају писменим особама, док у категорију неписмених спада 5 лица. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 6 потврдимо.

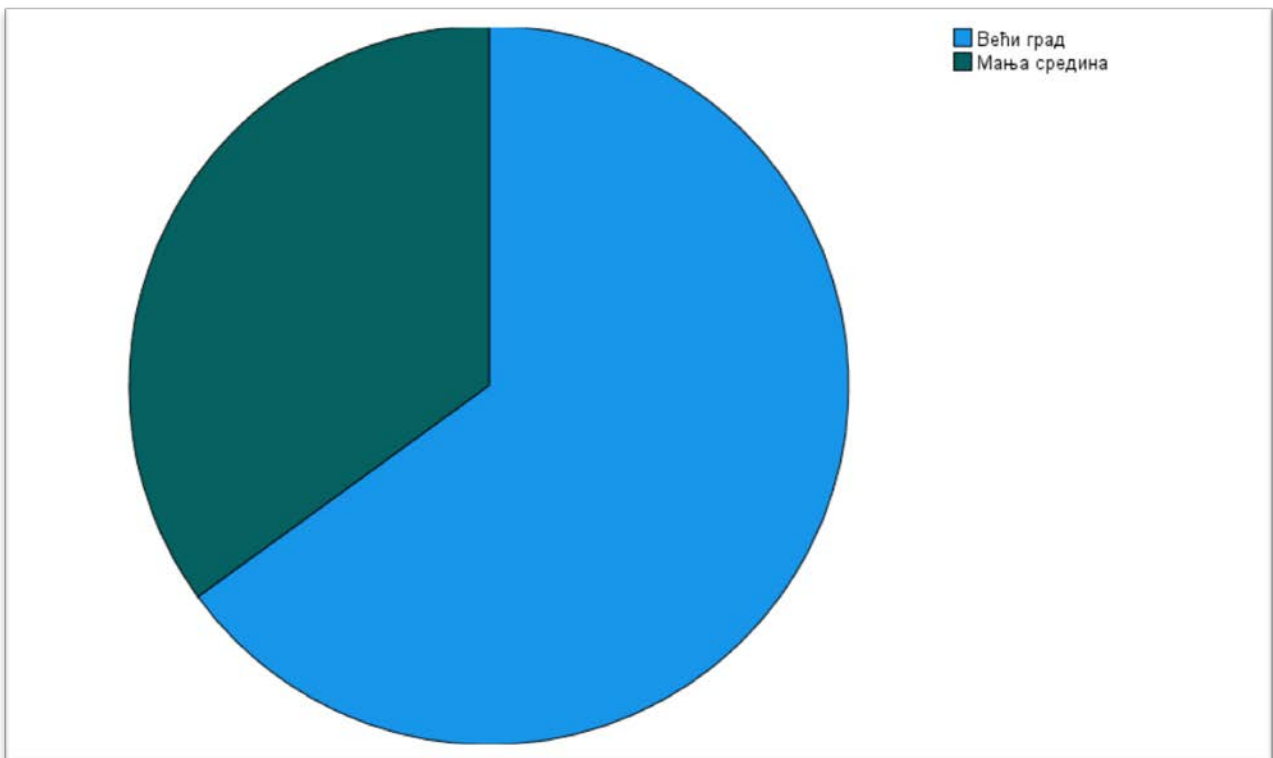

X7 Већина извршиоца потиче из мање средине.

Табела бр.9 – врста места у којој су живели извршиоци

		МЕСТО			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Већи град	13	65.0	65.0	65.0
	Мања средина	7	35.0	35.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.7 – дистрибуција извршиоца на основу места у ком су живели

На основу приказаног графика 7 као и података из табеле 9, можемо закључити да је већина извршилаца боравила и живела у већем граду у време извршења кривичног дела. Мањи број лица је живео у мањим срединама. 13 извршилаца је живело у већем граду, а 7 у мањој средини. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 7 оповргнемо.

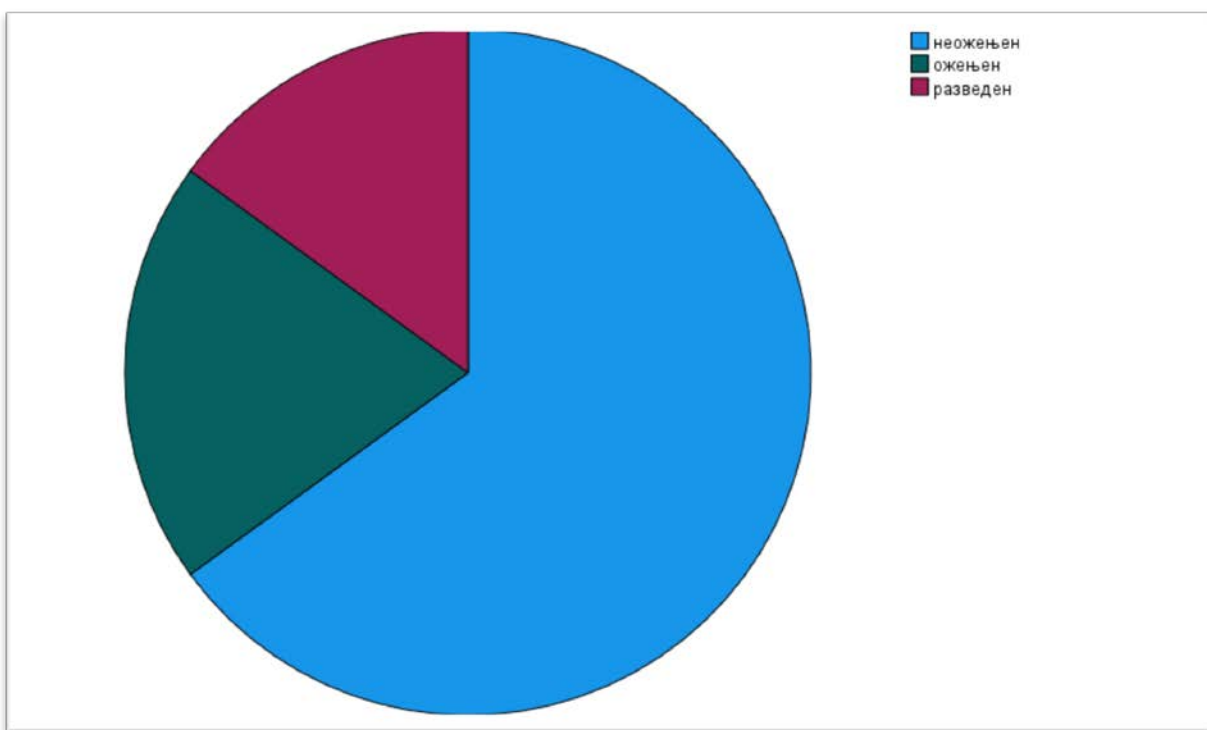

X8 Већи број извршиоца је током живота или у време извршења кривичног дела била ожењена.

Табела бр.10 – брачни статус извршиоца

		БР. СТАТУС			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	неожењен	13	65.0	65.0	65.0
	ожењен	4	20.0	20.0	85.0
	разведен	3	15.0	15.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.8 – дистрибуција извршиоца на основу брачног статуса

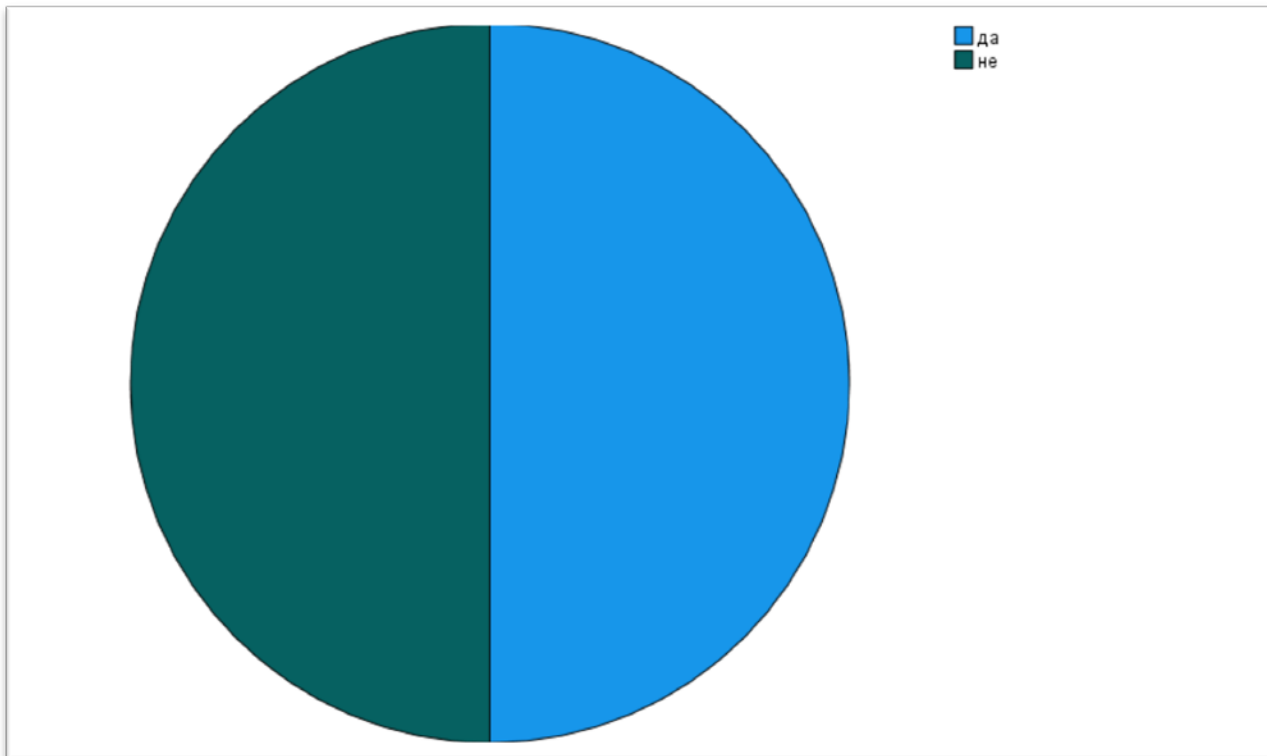
Табела 10 и график 8 нам пружају увид у податке о томе колико је извршилаца из узорка било ожењено током извршења овог кривичног дела или у одређеном периоду свог живота. На основу података, можемо рећи да 13 извршиоца никада није било ожењено, 3 извршиоца су се налазили у статусу разведеног лица, док се 4 особе и даље налазило у брачном статусу, односило било је ожењено. С обзиром на претходно наведено, можемо закључити да је мањи број од предвиђеног икада раније или у моменту извршења кривичног дела било ожењено, чиме се хипотеза 8 може оповргнути.

X9 Мањи број извршиоца има децу.

Табела бр.11 – родитељски статус извршиоца

		ДЕЦА			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	10	50.0	50.0	50.0
	не	10	50.0	50.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.9 – дистрибуција извршиоца на основу родитељског статуса

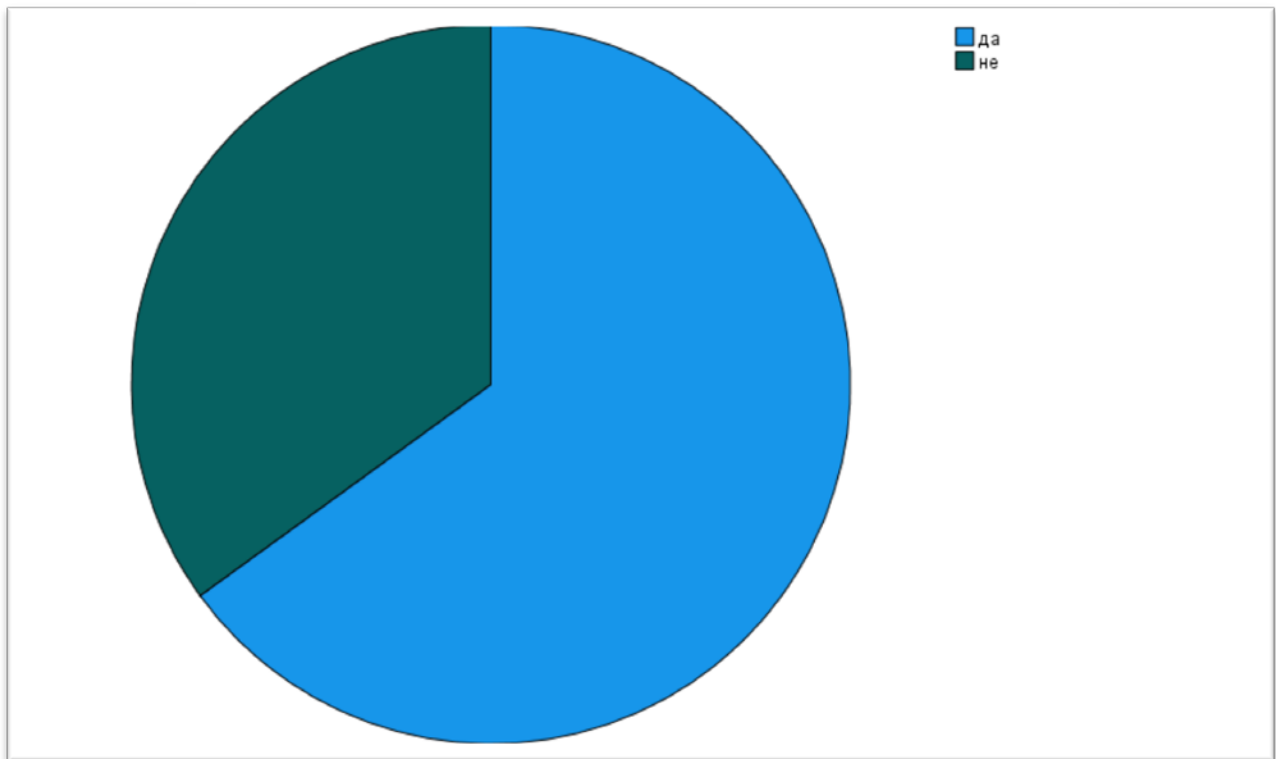
На основу табеле 11 и графика 9, долазимо до врло незгодног закључка када је реч о постављеној хипотези 9. Првенствено јер нам подаци указују да је 10 извршилаца овог кривичног дела имало децу, док 10 извршилаца није имало децу. У овом случају не можемо донети адекватан закључак о овој хипотези. Чиме она изискује потребу за даљим истраживањима и претпоставкама да ће евентуално доћи до промене статистичких података и стварања могућности да се донесе валидна претпоставка о томе да ли је већина или мањи део извршиоца овог кривичног дела имала улогу родитеља.

X10 Већина извршиоца је кривично дело силовања починила над особом коју је познавала од раније.

Табела бр.12 – познанство извршиоца са жртвом пре злочина

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	13	65.0	65.0	65.0
	не	7	35.0	35.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.10 – дистрибуција извршиоца на основу познанства са жртвом

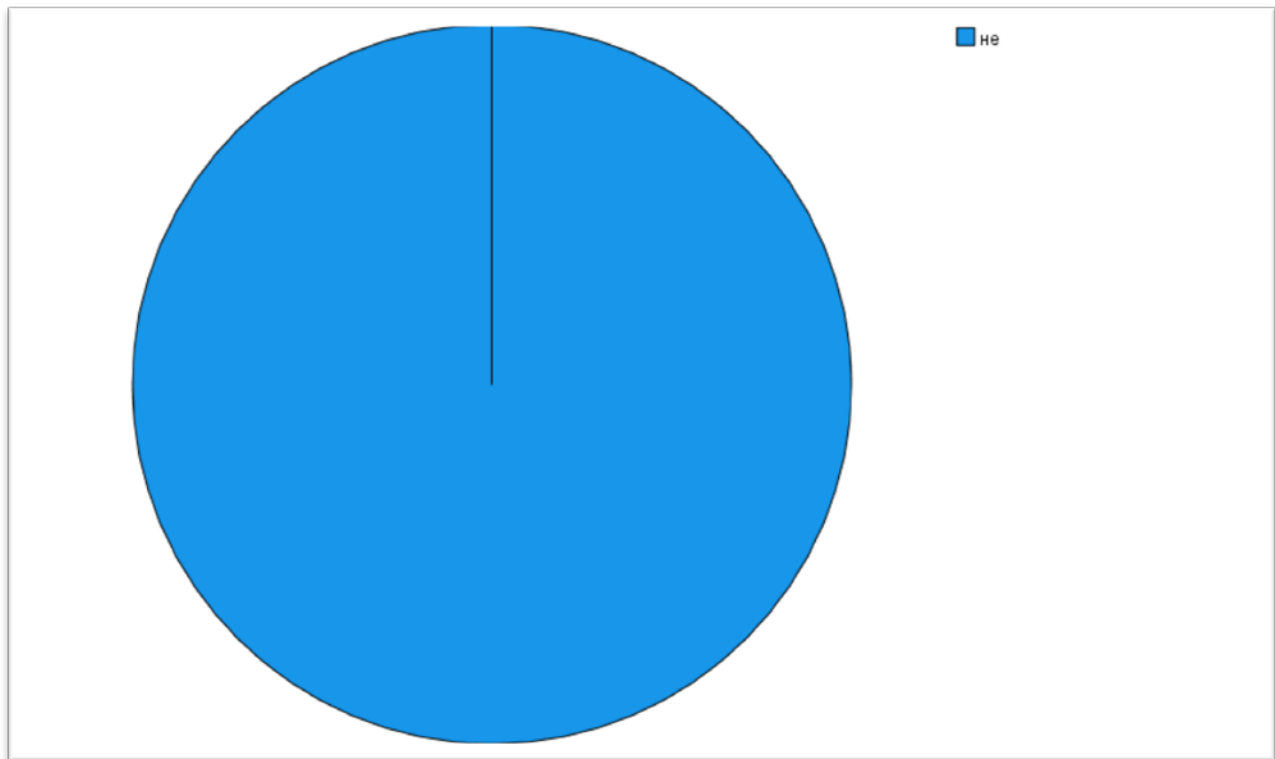
На основу табеле 12 и графика 10 можемо закључити да је већина извршилаца кривичног дела силовања познавала своју жртву од раније. 13 лица је припадало категорији која је познавала жртву пре извршења злочина, док 7 извршиоца никада раније није видело своју жртву. Хипотеза 10 може бити потврђена.

XII Код мањег броја извршиоца је установљена зависност од дроге.

Табела бр.13 – извршиоци и зависност од психо-активних супстанци

		ЗАВ. ДРОГА			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	не	20	100.0	100.0	100.0

График бр. 11 – дистрибуција извршиоца на основу зависности од психо-активних супстанци

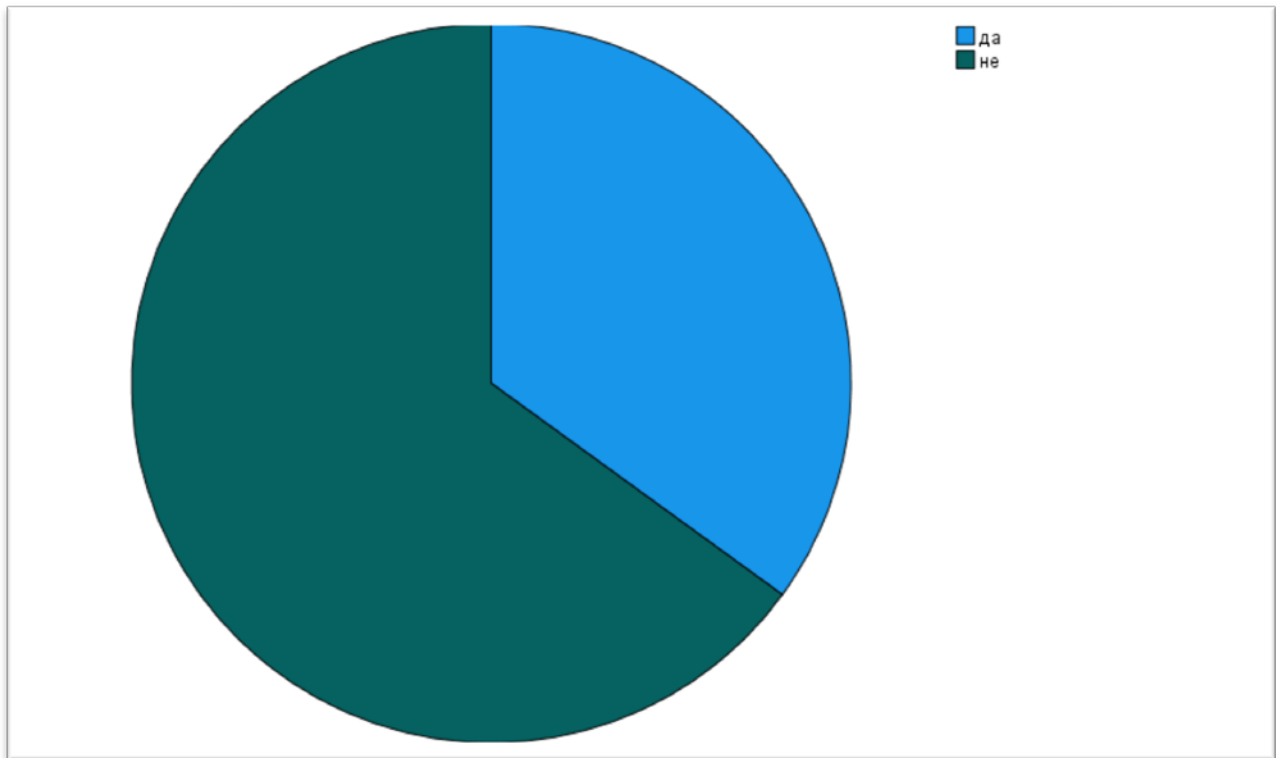
На основу приказаних података и представљеног графика, можемо закључити да ни код једног извршиоца из узорка за ово кривично дело није утврђена зависност од психо-активних супстанци. С обзиром на приказане податке, можемо потврдити хипотезу 11, јер резултати иду у корист претпостављеној тези.

X12 Код већег број извршиоца је установљена зависност од алкохола.

Табела бр.14 – извршиоци и зависност од алкохола

		ЗАВ. АЛКОХОЛ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	7	35.0	35.0	35.0
	не	13	65.0	65.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.12 – дистрибуција извршиоца на основу зависности од алкохола

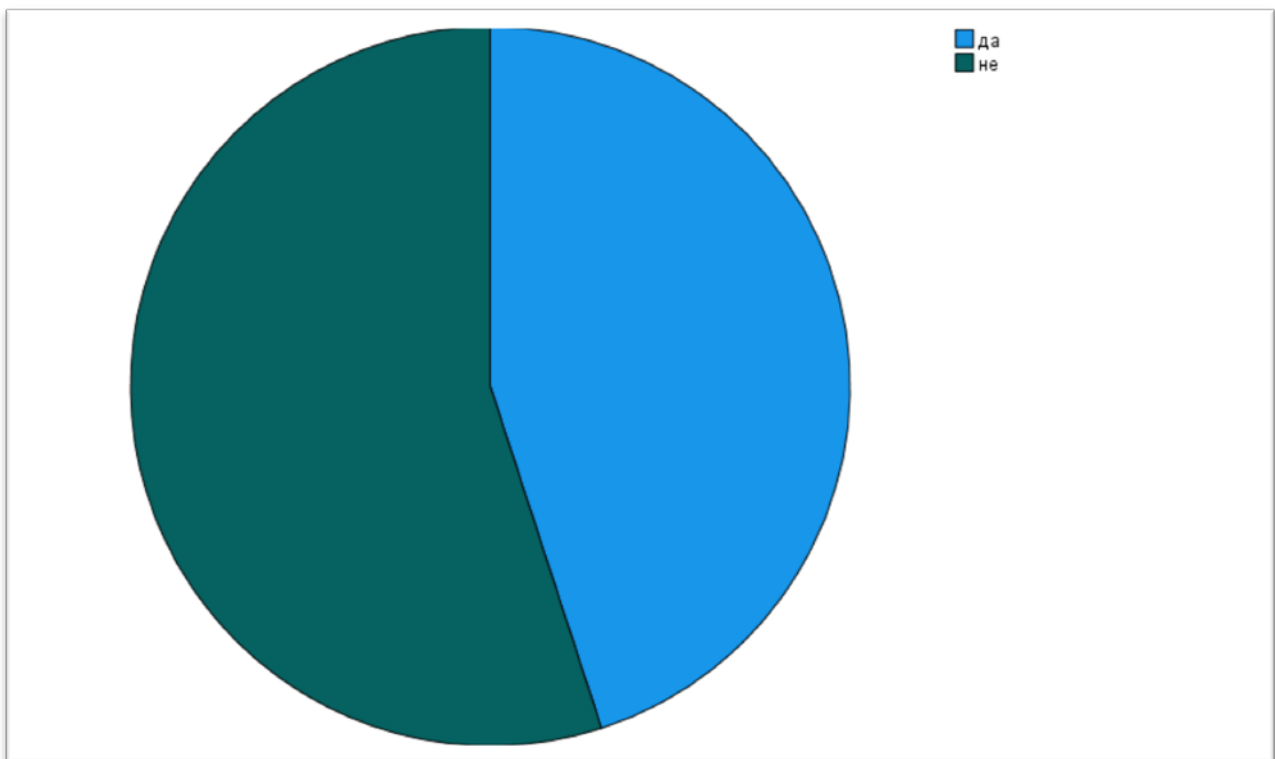
На основу табеле 14 и графика 12, можемо закључити да код већег броја извршиоца није установљена зависност од алкохола. У категорији која је везана за извршиоце зависне од алкохола било је 7 лица, док је у категорији лица код којих није утврђена зависност било 13 лица. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 12 оповргнемо.

X13 Већи број извршиоца је у време извршења кривичног дела била под дејством алкохола и/или дроге.

Табела бр.15 – присутност алкохола и/или дроге у време извршења кривичног дела

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	9	45.0	45.0	45.0
	не	11	55.0	55.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.13 – дистрибуција извршиоца и присуства алкохола и/или дроге у организму у току кривичног дела

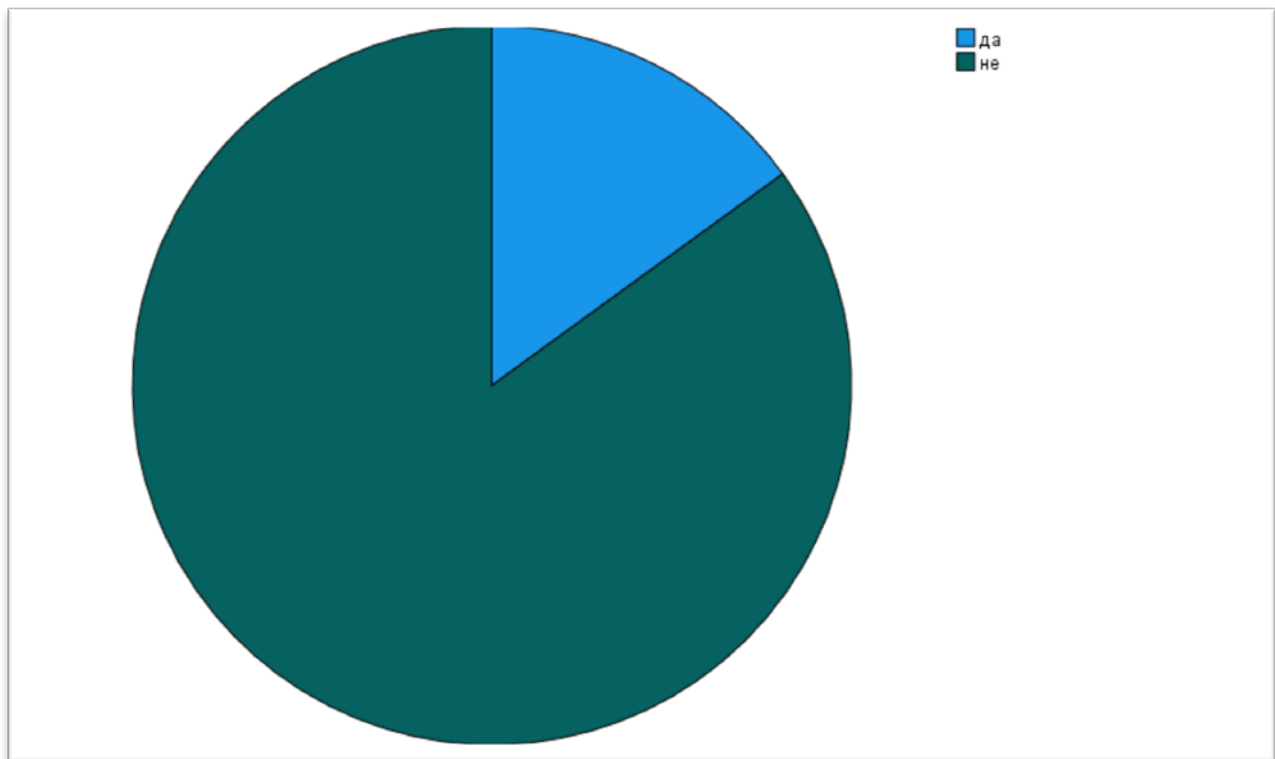
На основу табеле 15 и графика 13, можемо закључити да већи број извршиоца из узорка није био под дејством алкохола, нити дроге у време извршења овог кривичног дела. 9 извршиоца је било у категорији лица која су била под дејством алкохола или дроге у време извршења кривичног дела, док 11 лица није. С обзиром на претходно наведено и на основу представљених података, хипотеза 13 треба бити оповргнута.

X14 Већина извршиоца је користила оружје током напада.

Табела бр.16 – извршиоци и употреба оружја приликом извршења злочина

		ОРУЖЈЕ			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	да	3	15.0	15.0	15.0
	не	17	85.0	85.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.14 – дистрибуција извршиоца на основу коришћења оружја током извршења злочина

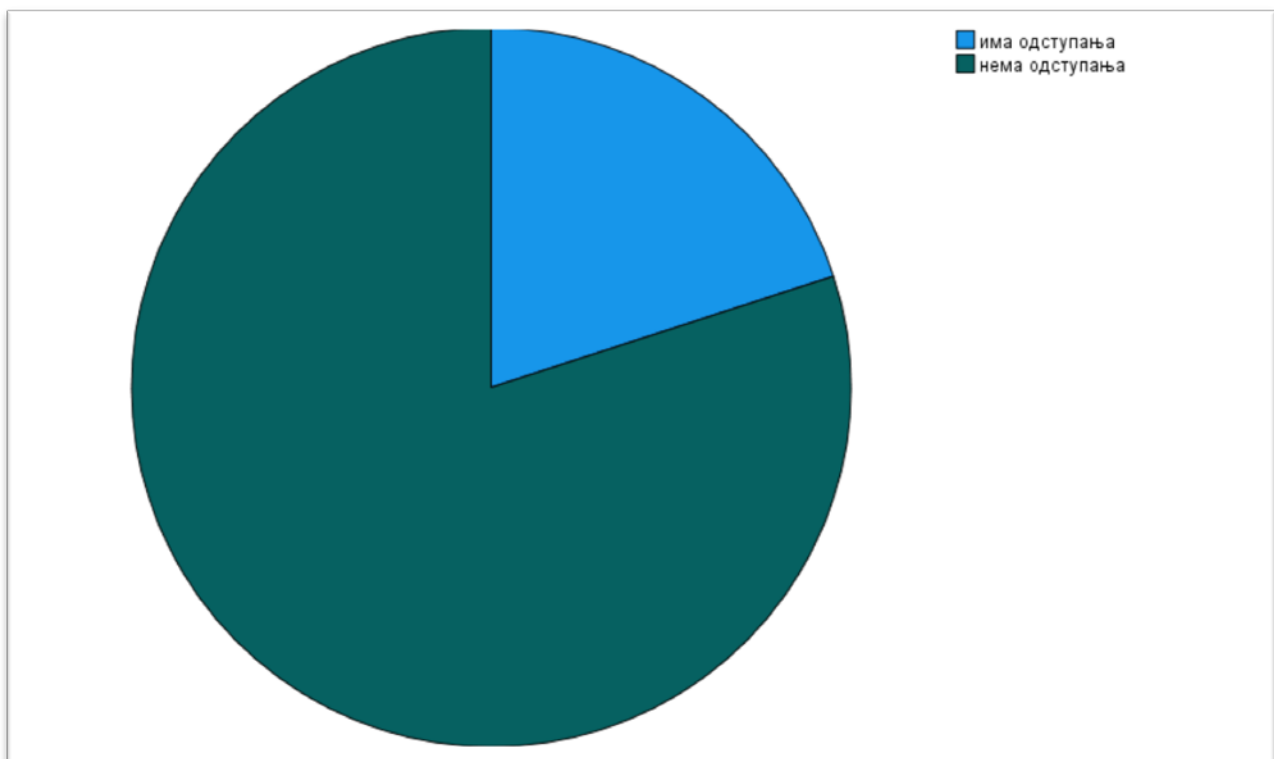
На основу приказаних података, можемо закључити да је мањи број извршиоца у свом поседу имао и употребио оружје приликом извршења овог кривичног дела. 3 извршиоца из узорка су користили оружје током напада – нож, пиштољ. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 14 оповргнемо.

X15 Код мањег броја извршиоца је установљено постојање менталног поремећаја.

Табела бр. 17 – извршиоци и њихово ментално стање

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	има одступања	4	20.0	20.0	20.0
	нема одступања	16	80.0	80.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.15 – дистрибуција извршиоца на основу менталног склопа

На основу табеле 17 и графика 15, можемо донети закључак да у овом случају претежу носе извршиоци који немају установљен ментални поремећај или било која одступања. Односно код њих се може приметити одсуство душевне болести, привремене душевне поремећености, заосталости душевног развоја и одсуство других менталних поремећаја. Најчешће су се иницирале одлике личности попут склоности за контролом, моћи и доминацијом, изразито манипулативне стране личности, одсуство емпатије и сл. На основу приказаних података и задате хипотезе, можемо донети закључак да хипотезу 15 потврђујемо.

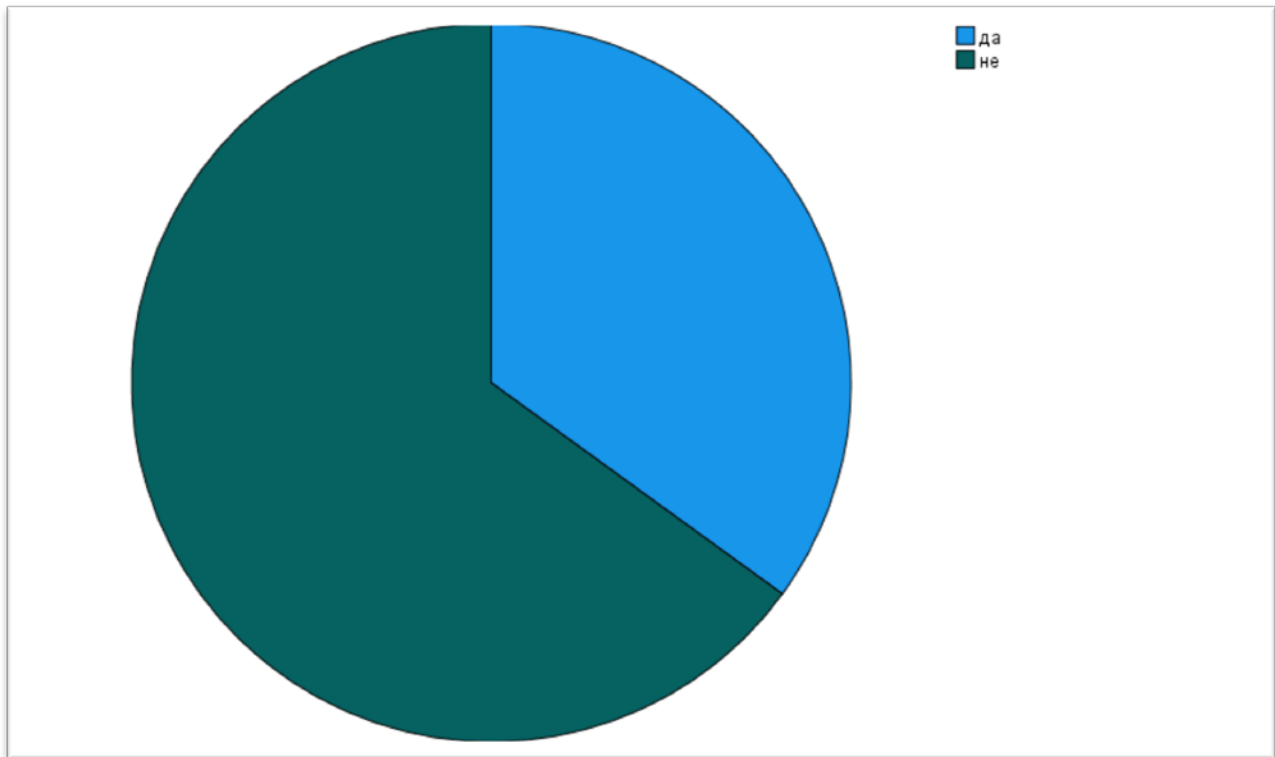

X16 Већи број извршиоца је имао претходну криминалну/прекршајну историју.

Табела бр.18 – извршиоци и криминална историја

		ПРЕТХОДНИ ПРЕКРШАЈИ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	7	35.0	35.0	35.0
	не	13	65.0	65.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.16 – дистрибуција извршиоца на основу криминалне историје

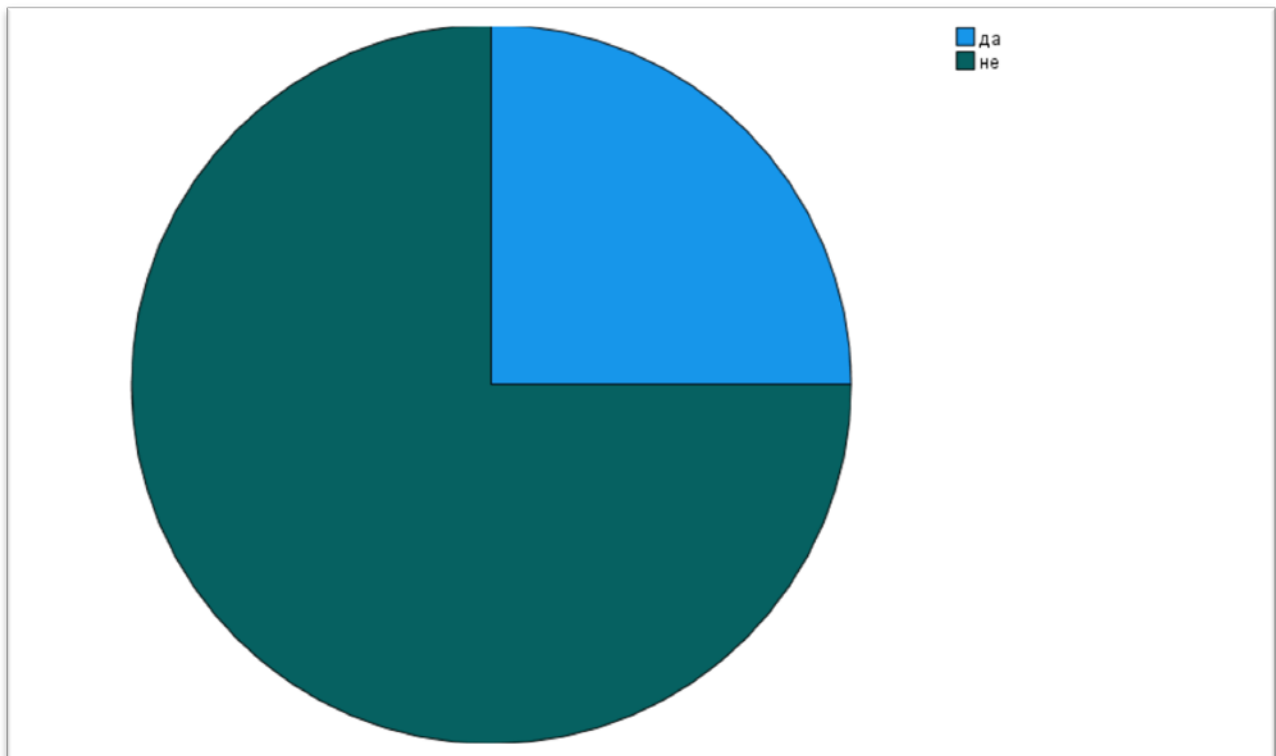
На основу табеле 18 и графика 16, можемо донети закључак да већина извршиоца кривичног дела силовања никада раније није начинила ни један забележени прекршај. 7 извршиоца из узорка је припадало категорији лица која су била осуђивана раније, док је 13 извршиоца припадало категорији лица која никада раније нису начинила ни један прекршај. С обзиром на претходно наведено, хипотезу 16 можемо оповргнути.

X17 Мањи број извршиоца је у време извршења кривичног дела имао сексуалног партнера.

Табела бр.19 – извршиоци и сексуални партнери у време извршења кривичног дела

		СЕКС. ПАРТНЕРИ			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	да	5	25.0	25.0	25.0
	не	15	75.0	75.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.17 – дистрибуција извршиоца на основу сексуалних партнера у тренутку извршења кривичног дела

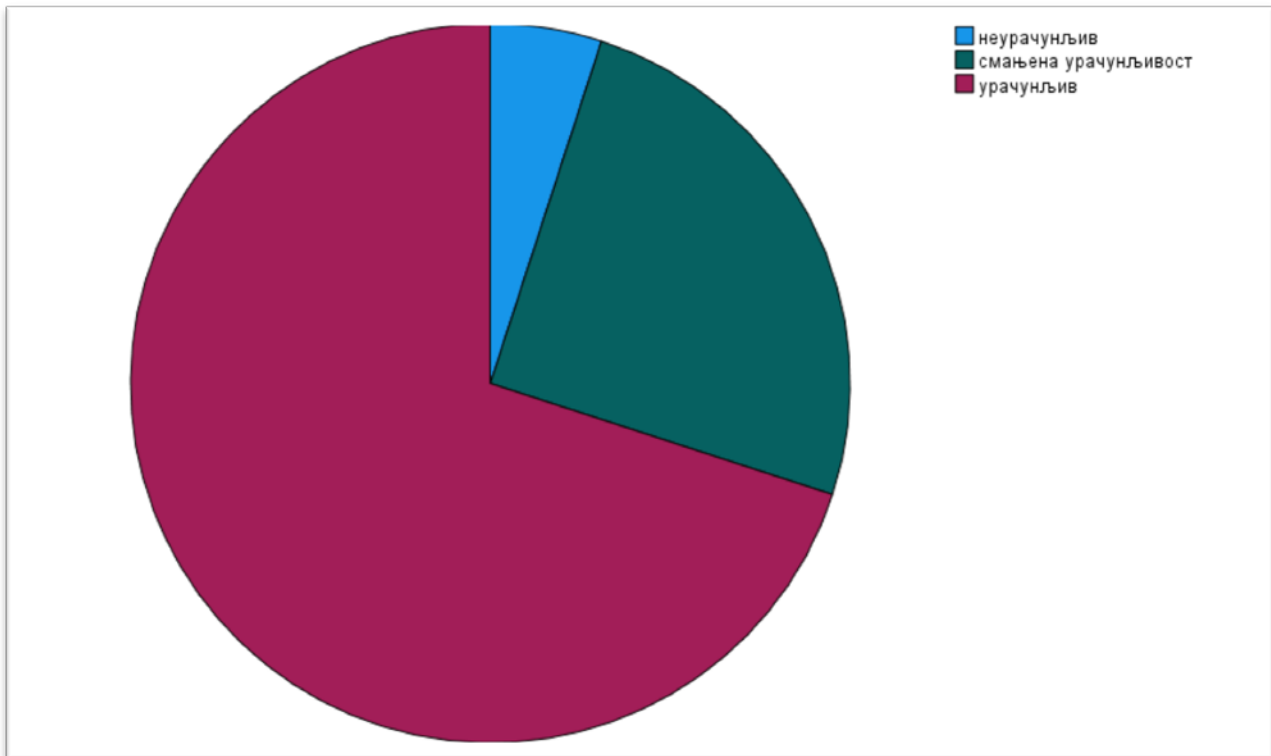
На основу табеле 19 и графика 17, можемо утврдити да је мањи број извршилаца у време извршења кривичног дела имало сексуалног партнера. 15 од 20 извршиоца из узорка није имало сексуалног партнера у време извршења кривичног дела. С обзиром на претходно наведено, хипотезу 17 можемо потврдити.

X18 Већи број извршиоца је оцењено као урачунљиво у време извршења кривичног дела.

Табела бр.20 – урачунљивост извршилаца

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	неурачунљив	1	5.0	5.0	5.0
	смањена урачунљивост	5	25.0	25.0	30.0
	урачунљив	14	70.0	70.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.18 – дистрибуција извршиоца на основу урачунљивости

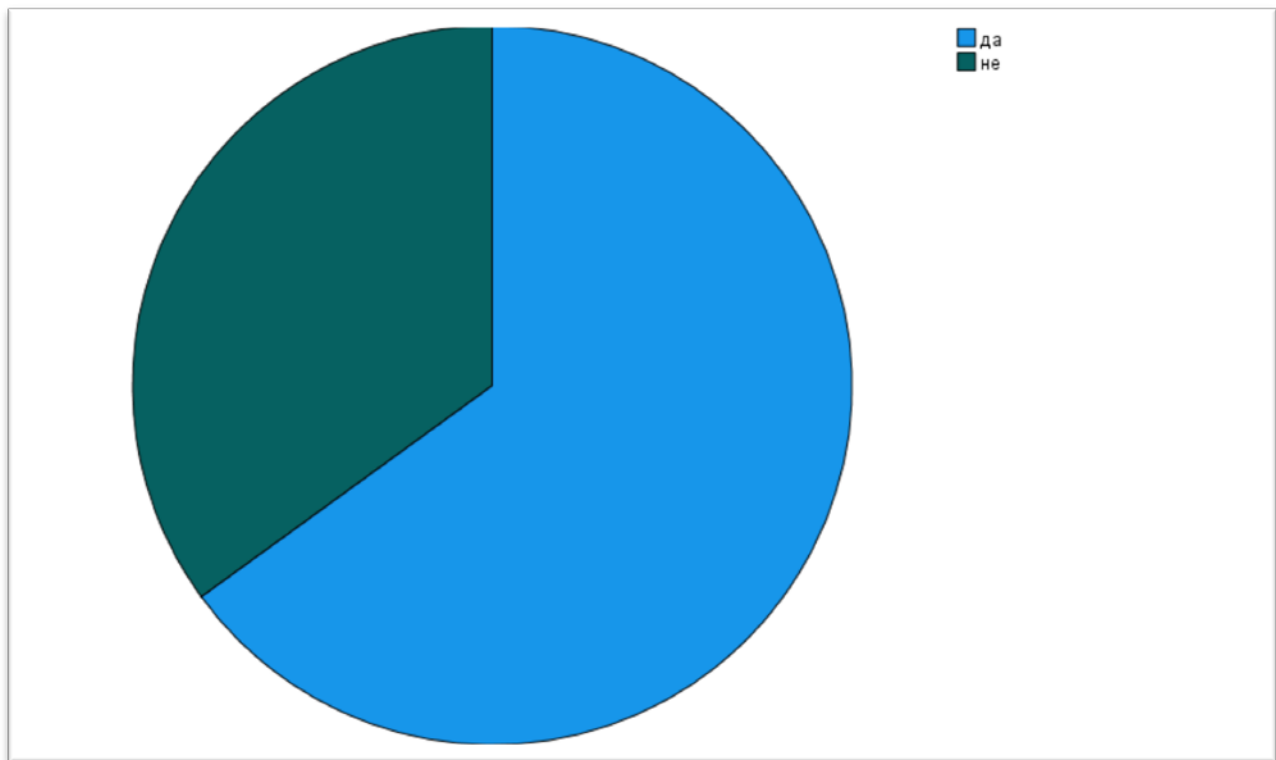
На основу табеле 20 и графика 18, можемо закључити да је највећи број извршиоца из узорка био урачунљив у време извршења кривичног дела. Код њих 5-оро је утврђена смањена урачунљивост али су били у стању да схвате значај свог дела и да управљају својим поступцима. 1 осуђеник из узорка није био урачунљив. На основу приказаних података, хипотеза 18 може бити потврђена.

X19 Мањи број извршиоца је у свакодневном контакту са људима.

Табела бр.21 – извршиоци и њихов свакодневни контакт са људима

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	13	65.0	65.0	65.0
	не	7	35.0	35.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.19 – дистрибуција извршиоца на основу свакодневног контакта са људима

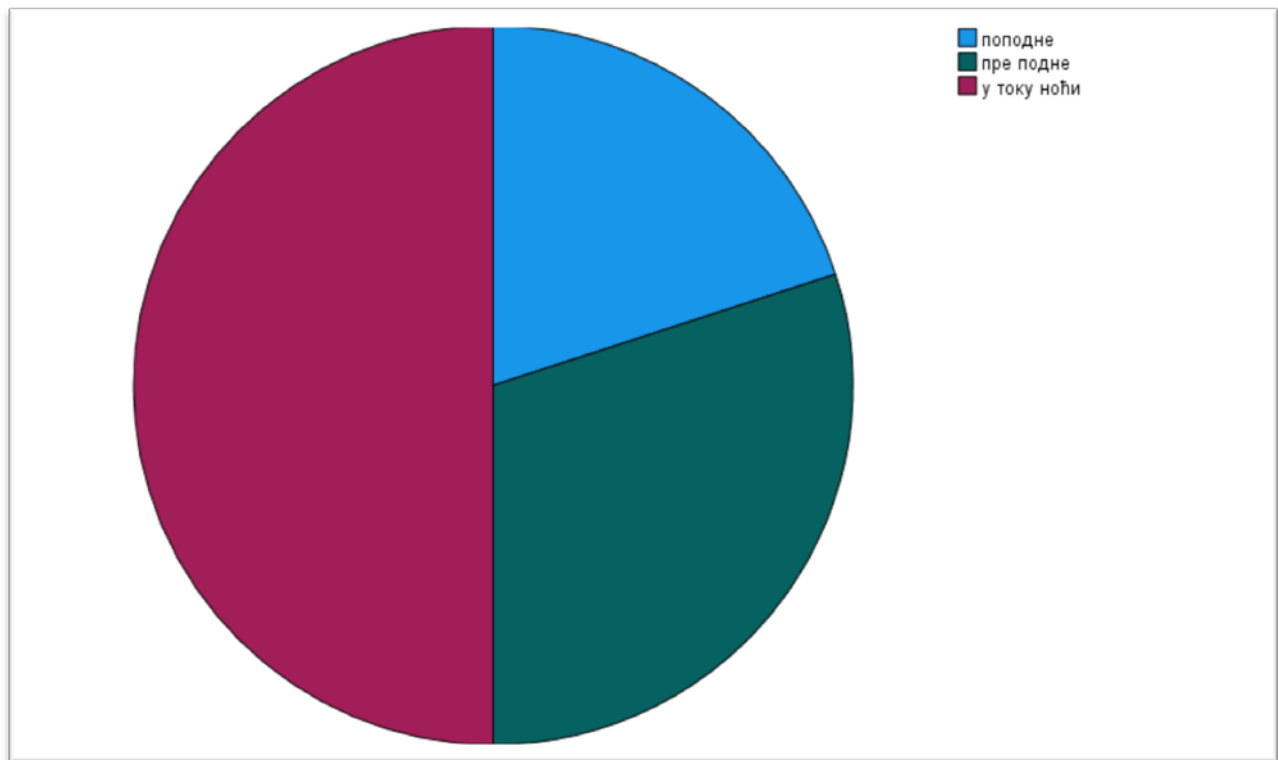
На основу табеле 21 и графика 19, можемо донети закључак да је већина извршилаца кривичног дела силовања пре извршења злочина била у свакодневном контакту са људима. Код 7 испитаника та информација није утврђена. Као критеријуми узети су број чланова у домаћинству, запосленост, карактеристике личности које су утврђене. На основу изнетих података и закључка до којих се дошло, хипотеза 19 може бити оповргнута.

X20 Мањи број извршиоца је свој напад извршио у току ноћи.

Табела бр.22 – време напада извршилаца

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	поподне	4	20.0	20.0	20.0
	пре подне	6	30.0	30.0	50.0
	у току ноћи	10	50.0	50.0	100.0
	Total	20	100.0	100.0	

График бр. 20 – дистрибуција извршилаца на основу времена изведеног напада

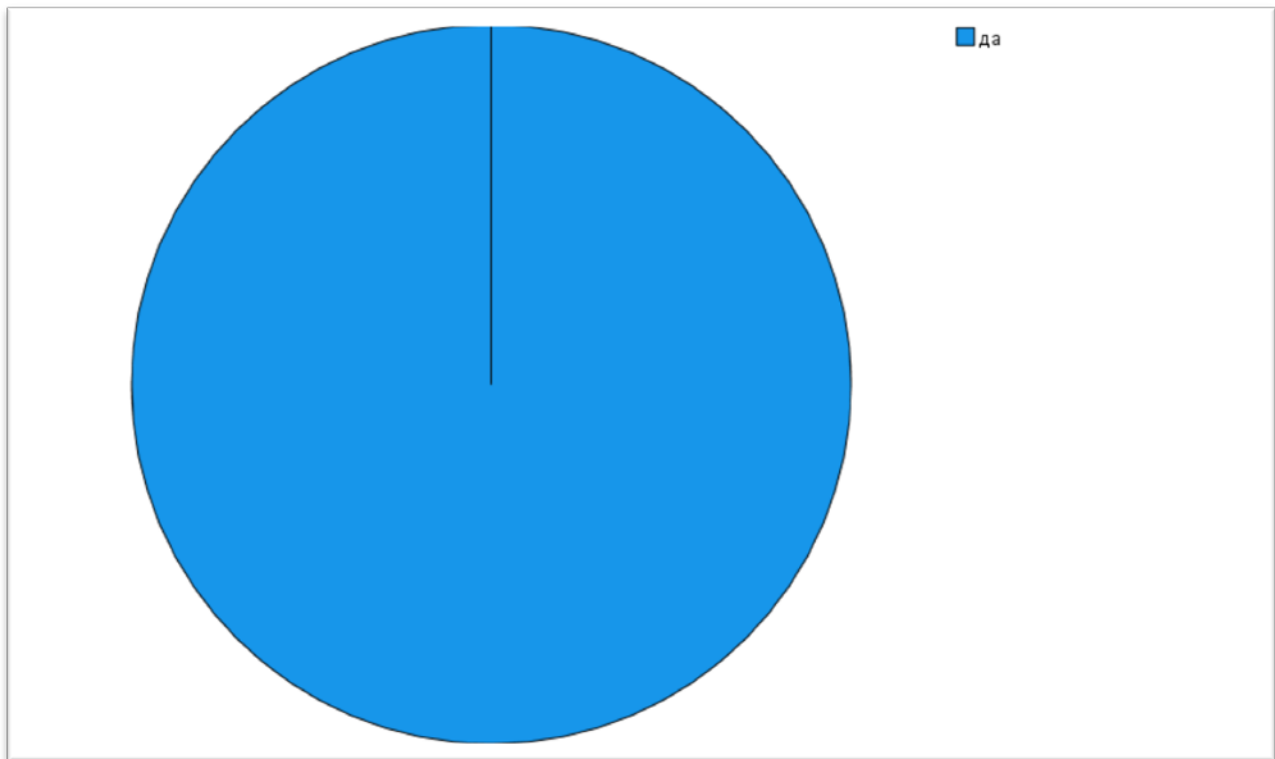
На основу табеле 22 и графика 20, можемо закључити да је већи број извршиоца свој напад извршио током ноћи. 4 осуђеника је свој напад извршила у току дана, док је 6 осуђеника овај злочин извршила у преподневним часовима. С обзиром на претходно наведено, хипотеза 20 може бити оповргнута.

X21 Већина извршиоца је поред сексуалног насиља, извршила и физичко и вербално насиље.

Табела бр.23 – присутност вербалног/физичког напада

		ВЕРБАЛНИ/ФИЗИЧКИ НАПАД			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	да	20	100.0	100.0	100.0

График бр.21 – дистрибуција извршилаца на основу присутности вербалног и физичког напада

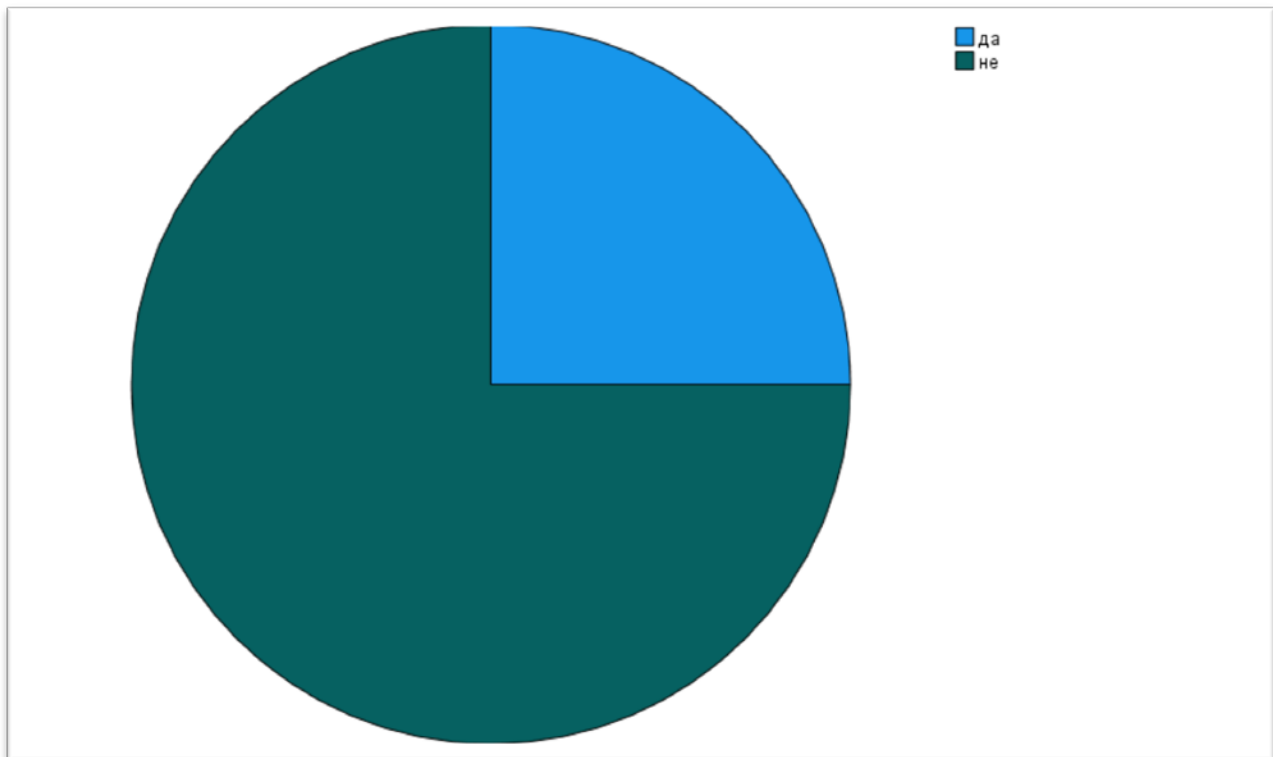
На основу табеле 23 и графика 21, можемо закључити да је у току извршења кривичног дела против полне слободе, односно силовања, сваки осуђеник применио физичко и/или вербално насиље, осим сексуалног насиља. Код 5 осуђеника није инцирано коришћење вербалног напада у виду претњи, псовки и сл, док је код сваког осуђеника била присутна примена физичке силе и задавање физичких повреда – шакама и/или оружјем. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 21 потврдимо.

X22 Мањи број извршиоца је био у емотивном односу са жртвом у неком периоду свог живота или током извршења кривичног дела.

Табела бр.24 – извршиоци и њихов ранији емотивни однос са жртвом

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	5	25.0	25.0	25.0
	не	15	75.0	75.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.22 – дистрибуција извршиоца на основу ранијег емотивног односа са жртвом

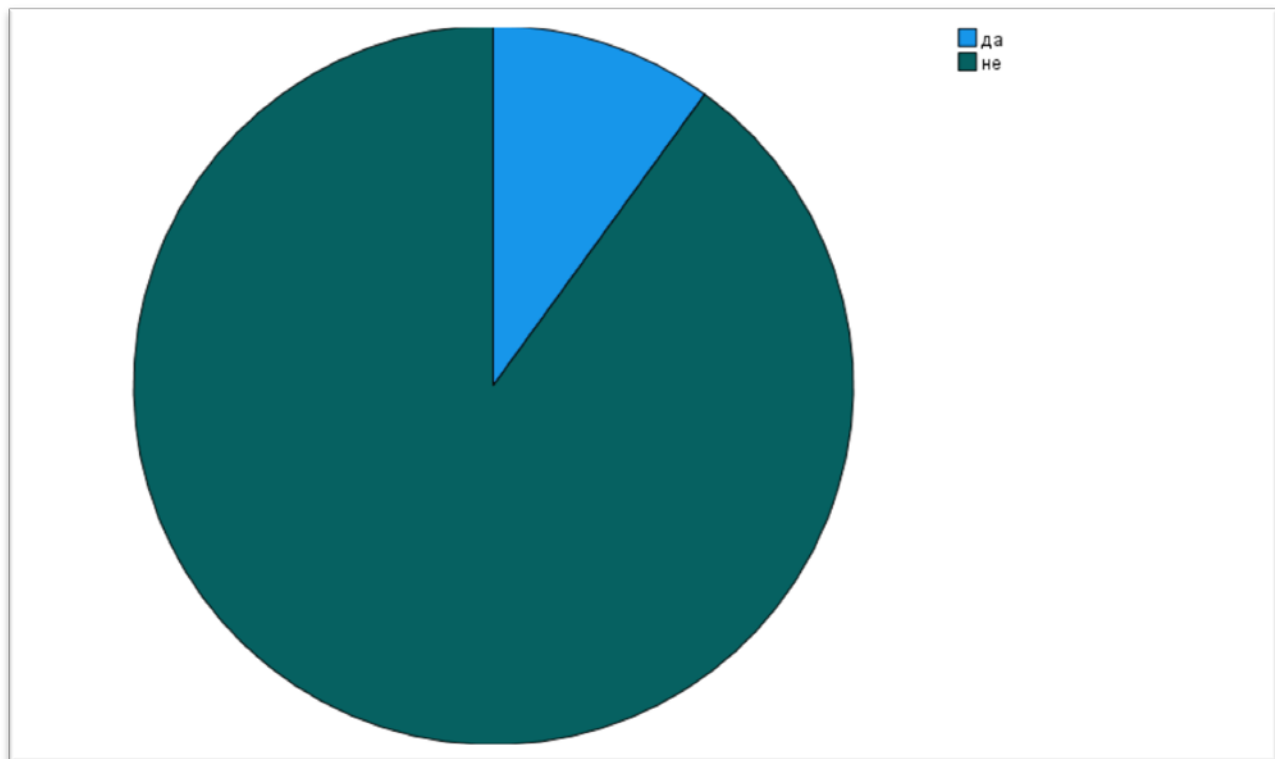
На основу табеле 24 и графика 22, можемо доћи до закључка да већина извршилаца ове врсте кривичног дела није била у емотивном односу са жртвом у било ком периоду свог живота. 15 извршилаца није била у емотивном односу са жртвом у неком периоду свог живота, док је 5 извршиоца овај злочин починио над својим бившим емотивним партнером. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 22 потврдимо.

X23 Мањи број извршиоца је признало извршење овог кривичног дела.

Табела бр.25 – признања извршилаца

		ПРИЗНАЊА			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	да	2	10.0	10.0	10.0
	не	18	90.0	90.0	100.0
Total		20	100.0	100.0	

График бр.23 – дистрибуција извршилаца на основу признања

На основу табеле 25 и графика 23, можемо закључити да већина извршилаца из узорка није признала извршење овог кривичног дела. Само 2 лица из узорка је изјавило да је криво. Претходно наведено нам омогућава да хипотезу 23 потврдимо.

Претходно наведену основну хипотезу – *Психо-социјалне и криминолошке карактеристике немају статистички релевантан значај за конципирање профила извршиоца кривичног дела против полне слободе – силовања* – на основу прикупљених, статистички обрађених података, можемо оповргнути. Првенствено јер се показало да је ова врста кривичног дела варијабилна у односу на то ко је извршилац ове врсте кривичног дела, где се дистинкције јављају у погледу начина извршења, времена извршења, жртви напада и сл. Целокупна анализа је спроведена, како би се указало на важност ових карактеристика приликом одређивања профила овог типа злочинца.

X. ЗАКЉУЧАК

Тежиште целокупног истраживања је било на проматрању и проналаску могућих индикатора који би се приписали извршиоцу кривичног дела против полне слободе – силоватељу. Употребом, обрадом, рашчешљавањем и анализом великог спектра информација – од обичног става и мишљења до студија и великих емпиријских истраживања криминолошког, социолошког, психолошког, психијатријског и културолошког карактера, можемо поновити и заправо захтева да се понови и на крају овог рада да је кривично дело против полне слободе – један веома комплексан и уникатан злочин.

Индикатори којима је заправо и започело истраживање су:

- Пол
- Старост
- Место живљења
- Брачни статус
- Родитељски статус
- Употреба алкохола и/или дроге
- Ментални склоп
- Однос/Релација са жртвом пре злочина
- Признање кривичног дела
- Урачунљивост
- Радно место

На основу тестирања хипотеза и анализе података, дошло се до следећих закључака:

Десет хипотеза је потврђено (X1, X3, X4, X5, X6, X10, X11, X15, X17, X18, X21, X22, X23), док је седам хипотеза оповргнуто (X2, X7, X8, X12, X13, X14, X16, X19, X20), а једна од хипотеза – хипотеза 9 је остала неутрална, јер су резултати показали да је половина извршилаца имала децу, док половина није, што се може наравно променити уколико би дошло до проширивања самог узорка.

Карактеристике које би се могле везати и проматрати када је реч о профилу извршиоца ове врсте кривичног дела су:

- У узорку су сва лица била мушког пола
- Радило се о лицима изнад 30 година старости
- Стабилан посао
- Најчешће су обављали посао који им не доноси значајан друштвени статус
- Средња школа
- Писмени
- Живот у већем граду
- Неожењени
- Половина извршилаца је имала децу, док половина није – чиме овај индикатор и даље остаје упитан
- Познавали су своју жртву пре извршења злочина
- Није им утврђена зависност од алкохола, ни дроге
- Нису били под дејством алкохола и/или дроге у време извршења кривичног дела *(иако су бројке биле релативно близу, чиме је једанаест извршилаца било под утицајем, а девет не)*
- Одсуство менталних поремећаја
- Урачунљива лица и смањена урачунљивост која нема утицај
- Немају раније прекршаје
- Немају сексуалног партнера
- Свакодневно су у контакту са људима
- Нису били у ранијем емотивном односу са жртвом
- Не користе оружје
- Најчешће напад извршавају у току ноћи
- Одсуство признања

Сваки од резултата треба узети са резервом јер је човек сам по себи, па чак и у улози извршиоца одређене врсте кривичног дела, врло променљиво биће – где може доћи до варирања у мотивима, различитим жељама и потребама које би се испуниле извршењем одређене врсте кривичног дела, потпуно различитим животним стиливима које су водили пре злочина, различитим примарним и секундарним околинама у којима су одрастали и формирали своју личност *(од околине у којој је доминирала дрога и/или алкохол, до срећне породице образованих родитеља средњег сталежа)*. Различитост људи, пре свега извршиоца у овом случају кривичног дела против полне слободе, указује да нека тама лежи дубоко у душама ових лица, што је сузбијено одмах на почетку друштвеним,

правним, културним нормама, чијим слабљењем у уму лица – може доћи до њеног испољавања већег интензитета, чак и експлозије, од оног који је предвиђао извршилац. Године потискивања могу довести до већег налета емоција и жеље, када одлуче да приступе остварењу својих неморалних, бескрупулозних сексуалних фантазија. Не треба поћи од логике, да су се оваква лица једноставно таква родила, већ треба трагати за окидачем – који у људима буди овакву врсту зверства.

Неминовно је да се на ово кривично дело не гледа као на остала кривична дела, јер доминантни и историјски и културно обликовани стереотипи присутни у свим сферама друштва, онемогућавају и отежавају да се било која позитивна промена на пољу овог злочина и деси. Због тога је важно поћи од микронивоа, посветити пажњу сваком аспекту и елементу овог злочина и омогућити даљу правну, културну, друштвену промену која ће створити систем у коме ће човек поштовати човека.

На основу добијених података, као и на основу претходно спроведених истраживања, можемо делимично пружити увид у потенцијална лица која су склона извршењу овог злочина (*нагласак на делимичном, јер је ово резултат индивидуалног истраживања као и то што је профил непосредног извршиоца овог злочина далеко од универзалног*). Неопходно је нагласити алармантност објективног разматрања овог кривичног дела како друштвеног, тако и правног система – потпуно очишћеног од митова и стереотипа везаних како за ову врсту злочина, тако и за стереотипне улоге могућих извршиоца и њихових жртава – јер уколико би полазна основа, односно објективно разматрање било заиста присутно – онда је једини прави пут правично, објективно и морално расуђивање и кажњавање.

Пажња се треба посветити и ризику од понављања злочина са истом и/или другом жртвом након одслужене казне. Што упућује на важност адекватних кривичних санкција са којима ће се извршиоци сусрести уколико приступе извршењу овог злочина. Због тога је веома важно целокупан процес кажњавања сагледавати из другачијег угла и на другачији начин, јер се код оваквог типа злочинца који је уопште склон испољавању својих сексуалних фантазија без сагласности лица са којим је желео да општи, лако може јавити тенденција и да кривично дело понови. Кривичне санкције које би уследиле имају утицај високог интензитета како на извршиоце овог злочина, на схватање значаја и последица почињеног дела, тако и на саме жртве и пут правде који им је потребан.

Наглашавање високе тамне бројке овакве врсте злочина треба да има за циљ усмеравање правног система и колективне свести, било где у свету, да медијски обојена реалност није истоветна са лицима која је заиста телесно и проживљавају. Стереотипи који су се кроз историјску и културну призму модификовали и мењали у складу са доминантним нормама, могу бити окарактерисани као научно неосновани и обојени пре свега нечовечним бојама, самим тим се отежава адекватно и једино исправно третирање овакве врсте злочина из било ког угла. Проматрање извршиоца и жртве треба бити

базирано на нивоу интеракције – девијантне неадекватно социјализоване индивидуе и индивидуе која трпи напад на своје личне, моралне, сексуалне, интимне и душевне границе.

Сваки аспект овог кривичног дела треба добити на снази јер њихово сагледавање на научно исправан, морално чист и на једини хуман начин, може омогућити лакше сагледавање важности овог злочина и изградњу знатно напреднијих и правичнијих мера превенције, рехабилитације и кажњавања.

Препорука за даљи рад:

Неопходно је спровести додатна истраживања како теоријског, тако и емпиријског карактера, првенствено због широког спектра доступних информација који на овај злочин, и на профил самог извршиоца, гледају из потпуно различитих перспектива. Уз то би се валиднији и кориснији резултати постигли спровођењем теренских истраживања, уз могућност коришћења упитника у складу са одређеним индикаторима, интервјуа и разговора лицем у лице или пак фокус групе са извршиоцима ове врсте кривичног дела.

XI. ЛИТЕРАТУРА

1. Burguess, A.G, Burguess, A.W. Douglas, J. Ressler, R. (1992). *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*. Lexington.
2. Бошковић, М. (2018). *Криминолошка обележја кривичног дела против полних слобода*. Правни факултет, Нови Сад.
3. Corrigan, R. (2023). *Up against a wall – rape reform and the failure of success*. New York University.
4. Дабижљевић, И. (2020). *Жртве сексуалног насиља: Виктимолошка димензија кривичних дела против полне слободe*. Универзитет у Београду – Факултет Безбедности.
5. Deming, M. Eppy, A. (1982). *The sociology of rape*. Social Science Research Institute – University of Southern California.
6. Gavey, N. (2019). *Just sex? – The Cultural Scaffolding of Rape*. Routledge, New York.
7. Гојковић, В. Коларевић Д. (2005). *Психолошки профил учинилаца кривичног дела силовања*. Полицијска академија, Београд.
8. Horvath, M. Brown, J. (2009). *Rape – challenging contemporary thinking*. Willan Publishing, United Kingdom.
9. Horvath, M. Brown, J. (2023). *Rape – challenging contemporary thinking – 10 years on*. Routledge, New York.
10. Hlavka, R. H. (2014). *Normalizing sexual violence: Young women account for harassment and abuse*. Marquette University, USA.
11. Ивковић, И. (2003). Часопис за феминистичку теорију и студије културе (167-172).
12. Јовановић, Р. (1988). *Судска медицина за студенте права*. Нота, Књажевац.
13. Коларевић, Д. (2005). *Анализа начина извршења кривичног дела силовања*. Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања.

14. Krueger, R. B., Kaplan, M. S., First, M. B. (2009). *Sexual and Gender Diagnoses of the Diagnostic and Statistical Manual (DSM): A Reevaluation*. Routledge, New York.
15. Крон, Л. (1992). *Сексуално насиље – психолошка студија*. Графичко предузеће Прометеј, Земун.
16. Kipane, A. (2018). *Criminological characteristics of sexual violence*.
17. Lisak, D. (2011). *Understanding the Predatory Nature of Sexual Violence*. Civic Research Institute.
18. Marshall, W. (2001). *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories and Treatment of the Offender*. Plenum Press.
19. Moghadam, V. (1994). *Identity Politics and Women*. Routledge, New York.
20. Маринковић, Д. *Криминалистичке релевантне класификације силовања*. Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
21. Новаковић, М. Кулић, М. Деспотовић, В. Марић Бурмазевић, Ј. Меденица, С. Јовановић, Д. *Утицај породичних и психопатолошких чинилаца на силовање*. Биомедицинска истраживања
22. Phipps, A. (2011). *Rape and respectability: Ideas about Sexual Violence and Social Class*. British Sociological Association.
23. Reshma, JK. Pillai, P. (2022). *Socio-cultural and psychological aspects of rape: Perspectives of young men from Kerala*. India
24. Радојковић, З. (2016). *Третман кривичног дела силовања у правној теорији и пракси*. Универзитет Едуконс – Факултет Сремска Каменица.
25. Симић, И. (2011). *Дискурс, митови и сексуално насиље*. Универзитет у Нишу – Филозофски факултет.
26. Симеуновић-Патић, Б. (2021). *Окривљење жртава сексуалног насиља у контексту интернализованог сексизма и женске унутарродне хостилности*. Универзитет у Београду – Криминалистичко-полицијски универзитет.

27. Ђирић, З. (2013). *Судска психијатрија*. Центар за публикације, Правни факултет у Нишу.
28. Ђирић, З. Димитријевић, Б. (2009). *Основни судске психијатрије и судске психологије*. СКЦ, Ниш.

Правни акти

29. Кривична дела против полне слободе, чл.178. *Службени гласник РС*. (Број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).
30. Измене и допуне Кривичног Законика и заштита од насиља у породици. *Службени гласник РС*. (Број 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

Електронски извори

31. Barstow, L.A. (2023). *Rape (crime)*. [Electronic version]. Преузето 20.06.2023. <https://www.britannica.com/topic/rape-crime>.
32. Lind, D. (2014). *The FBI finally changed it's narrow, outdated definition of rape*. Преузето 11.09.2023. <https://www.vox.com/2014/11/14/7214149/the-fbis-finally-collecting-modern-rape-stats>
33. Forensics talk. *Profiling Rapists*. Преузето 21.08.2023. https://harfordmedlegal.typepad.com/forensics_talk/2006/09/profiling_rapists.html
34. Simons, A.D. (2022). *Chapter 3: Sex Offender Typologies*. [Electronic version]. Преузето 25.08.2023. <https://smart.ojp.gov/somapi/chapter-3-sex-offender-typologies>
35. Форензичка и криминалистичка психологија. *Психолошки профил силоваатеља – 12 особина заједничког*. Преузето 11.09.2023. <https://hr.sainte-anastasio.org/articles/psicologa-forense-y-criminalstica/perfil-psicologico-del-violador-12-rasgos-en-comn.html>
36. Гласник Антрополошког друштва Србије. *Психолошко-социолошки аспект сексуалности и агресивности*. Преузето 15.08.2023. <https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=1820-79360843127V>

37. Милошевић, А.С. (2019). *Психолошки профил силоваатеља, када се немоћ инвертује у надмоћ*. Преузето 11.08.2023. <https://www.sitoireseto.com/aleksandra-sladana-milosevic-psiholoski-profil-silovatelja-kada-se-nemoc-invertuje-u-nadmoc/>
38. Ковачевић, И. (2021). *Криминолошке карактеристике силовања*. Преузето 15.08.2023. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:132:599643>
39. Стевановић, М. (2021). *Дефиниција силовања у закону без научне потпор*. Преузето 11.08.2023. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/vladavina-prava/definicija-silovanja-u-zakonu-bez-naucne-potpore/>
40. *Types of rape* Преузето 01.09.2023. https://en.wikipedia.org/wiki/Types_of_rape

ХП. САЖЕТАК

У обради тематике кривичног дела силовања на више места у току рада је наглашена немогућност давања универзалне и опште прихваћене дефиниције овог злочина, па су га сходно томе многи аутори назвали уникатним и јединственим злочином. Фокус овог рада је на коришћењу криминолошког, психолошког, психијатријског, социолошког и културолошког приступа приликом обраде слојевитог бића ове врсте кривичног дела у циљу прикупљања и обраде мноштва информација, података, дискусија, студија и размишљања који ће послужити у тенденцији да се изгради концепт приближног профила извршиоца овог злочина. Циљ је да се обрадом документације Вишег суда у Нишу и кључних значајки из доступних случајева, као и кључних карактеристика извршиоца ове врсте кривичног дела, пронађу повезнице и најучесталије вредности – како би се пронашле валидне информације које ће послужити пре свега за увид у само биће кривичног дела, кључне одреднице ових злочинаца, а затим омогућити изградњу адекватнијих и напреднијих мера превенције као и правилну рехабилитацију извршиоца са бољим учинком. Највећи значај треба постићи у домену правног система у циљу препознавања, адекватнијег кажњавања извршиоца, као и у погледу рушења устаљених друштвених норми и обилато обојене колективне свести, сликом да статистичке бројке овог кривичног дела и даље не упућују на алармантност. У раду су наглашене типологије силоватеља од стране различитих аутора, као што је присутно и истицање различитих индикатора од стране приступа који је коришћен. Почетна и основна хипотеза овог истраживања, била је да психо-социјалне и криминолошке карактеристике немају статистички релевантан значај приликом креирања профила непосредних извршилаца кривичног дела силовања. Из основне хипотезе је изведено 22 посебне хипотезе којима су обухваћени кључни индикатори попут пола, старости, брачног статуса, родитељског статуса, запослења, односа са жртвом пре извршења кривичног дела и сл.

Кључне речи: *силовање, сексуално злостављање, сексуални деликти, профил извршиоца, законске норме, друштвене норме*

Psycho-Social and Criminological Characteristics of Perpetrators of Rape

SUMMARY

It is emphasized at multiple points during the course of this paper that there is no universally accepted definition of this crime. Therefore, many authors have referred to it as a unique and one-of-a-kind crime. The focus of this paper is on the use of a criminological, psychological, psychiatric, sociological, and cultural approach when analyzing the complex nature of this type of crime. The goal is to collect and process a wealth of information, data, discussions, studies, and reflections that will serve to develop an approximate profile of the perpetrators of this crime. The aim is to find links and the most common values by examining the documentation of the Higher Court in Niš, key characteristics of the perpetrators of this type of crime, and to discover valid information that will primarily provide insight into the very nature of the crime, key determinants of these criminals, and then enable the development of more advanced prevention measures and proper rehabilitation of offenders with better results. The greatest importance should be achieved in the field of the legal system in order to recognize, adequately punish perpetrators, and break down established social norms and collective consciousness, so that the statistical figures of this crime do not continue to indicate a lack of importance. The paper emphasizes typologies of rapists by various authors and highlights different indicators used by different approaches. The initial and fundamental hypothesis of this research was that psycho-social and criminological characteristics do not have statistically significant relevance when creating profiles of immediate perpetrators of the crime of rape. From the basic hypothesis, 22 separate hypotheses were derived, covering key indicators such as gender, age, marital status, parental status, employment, pre-crime relationship with the victim, and more.

Key words: rape, sexual abuse, sex crimes, profile of rapists, social norms, law norms

БИОГРАФИЈА

Теодора Илић, рођена је 15.04.1997. године у Нишу. Завршила је гимназију “Бора Станковић” у Нишу, природно-математички смер 2015. године. Основне студије социологије на Филозофском факултету у Нишу, уписала је школске 2015/2016. године, на коме је дипломирала 2020. године, са просеком 8,06. Школске 2021/22 године уписала је мастер студије на Правном факултету у Нишу, смер унутрашњи послови. Говори енглески језик и служи се знаковним и шпанским језиком. Завршила је курс програмирања, укључујући и веб дизајн, у својству полазника ИТ буткемпа (IT Bootcamp). Поред тога, током похађања основних студија је завршила курс методологије друштвено-хуманистичких наука и методологију грађанског васпитања. Као студент успешно је савладала вештине дескриптивне статистике и на високом нивоу је способна да користи рачунар и широк спектар програма. Током основних студија, обављала је стручну праксу у Основној школи “Учитељ Таса” и гимназији “Бора Станковић”, чији је циљ био оспособљавање за рад са децом, предавање и стицање вештина презентера. Мастер студије је уписала у циљу бољег разумевања области које су је интересовале током студирања на Филозофском факултету и свакако неминовно боље основе за будуће пословне подухвате. Стручну праксу на мастер студијама Правног факултета је обављала у Адвокатској канцеларији Дејана Богосављевића. Кандидаткиња је као студент састављала нацрте и спроводила истраживања у вези са кључним друштвеним темама.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА

Име и презиме аутора мастер рада: Теодора Илић

Наслов мастер рада: Психо-социјалне и криминолошке карактеристике извршилаца кривичног дела силовања

Ментор: Проф. др Зоран Ћирић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Психо-социјалне и криминолошке карактеристике извршилаца кривичног дела силовања пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Теодора Илић

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____